

Jak se vyhnout placení pokut aneb „žádný konec výmluv na osobu blízkou!“

UPOZORNĚNÍ!

Obsah brožury již není plně aktuální a platný.

V případě zájmu o řešení přestupků a pokut navštivte web www.nezaplatim.cz

Doplněno 1. 1. 2019

Jak se vyhnout placení pokut aneb „žádný konec výmluv na osobu blízkou!“

Vypracováno podle zákonů a poznatků platných v červenci 2013.

První nerevidované vydání.

Zaměřeno na fyzické, nikoliv právnické osoby.

Autor neručí za účinnost zveřejněných postupů, za úplnost a správnost právních výkladů, nikoho nenabádá k protiprávnímu jednání ani nenese zodpovědnost za případné důsledky vyplývající z aplikace tohoto manuálu v praxi.

Erik Sedláček © 2013

Obsah

Úvod.....	4
Jak bude celá věc zahájena.....	7
Jaký postup patrně nebude fungovat.....	8
Jaký postup by naopak fungovat mohl.....	9
Důležité informace.....	13
Další možné postupy.....	14
Shrnutí.....	16
Výběr z nejdůležitějších zákonných ustanovení	
Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu.....	17
Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.....	22
Tematické články:	
<i>Jak úředníci pohřbili osobu blízkou</i> – Jiří Červenka.....	24
<i>Je libo pokutičku se slevou?</i> – D-FENS.....	29
<i>Osoba blízká nekončí</i> – JUDr. Tomáš Beran.....	34
<i>Právo nevypovídat a dosavadní praxe od 13.1.2013</i> – JUDr. Tomáš Beran.....	37

Úvod

Od 19.1.2013 vstoupila v platnost novela zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, zavádějící tzv. objektivní odpovědnost provozovatele (majitele) vozidla za dodržování povinností řidiče a dopravních pravidel (ovšem pouze za konkrétních podmínek, o kterých bude řeč dále). Tato změna se brzy mediálně zažila jako **konec výmluv na osobu blízkou**, kterým však věcně vzato není.

Za mýtus o „výmluvě na osobu blízkou“ si samozřejmě mohou do značné míry řidiči sami, když po vlivem internetu, médií, kamarádů, ale bohužel mnohdy i odborníků chodili na úřady vykládat, že sice vědí, kdo řídil, ale byla to osoba blízká, takže nebudou vypovídat, místo aby odříkali mnohem korektnější větu „vím, kdo řídil, ale nebudu vypovídat, protože by mně nebo osobě blízké hrozilo nebezpečí postihu za přešůpek“. Možná za to mohl i jakýsi instinktivní strach, že by úředník použití slovíčka „mně“ mohl brát jako přitěžující okolnost a „indicii viny“ – a dokážu si představit, že by na to lecjaká dutá úřednická hlava takto skutečně pohlížela, byť by jí to ve finále stejně nebylo nic platné. Ať tak nebo tak, fakticky **žádná výmluva na osobu blízkou nikdy neexistovala, řidiči pouze využívali své Listinou základních práv a svobod zaručené právo nevypovídat proti sobě a příbuzným**, ať už ho formulovali jakkoliv nesprávně nebo nepřesně.¹ Vykládat to způsobem „oni se všichni vymlouvají na osobu blízkou, tak zavedeme zodpovědnost provozovatele vozidla a budou mít po ptákách“, je tak nehorázný útok na základní práva, až se člověku ani nechce věřit, že něco takového mohlo parlamentem skutečně projít – jenže prošlo.

Připadá mi naprosto nereálné, že by sankcionování provozovatele vozidla za odmítnutí sdělit, kdo řídil, nebo za nesplnění objektivně nesplnitelných povinností Ústavní soud do budoucna nezrušil (jakkoliv je tento skanzen pod vedením kovaného soudruha Rychetského víc politický orgán než soud, rozhodující podle hesla „komu chceme, pomůžem, komu nechcem, nemůžem“). Tak trochu se tu totiž otevírá Pandořina skříňka: pokud se zruší (respektive bude sankcionovat) využívání práva nevypovídat v případě pouhých dopravních přešůpků, proč ne u mnohem závažnější trestné činnosti? Co třeba zavést do trestního zákoníku „objektivní odpovědnost majitele vražedné zbraně“ za vraždu v případě, že nesdělí, kdo je pachatelem? To by asi neprošlo. Proč potom ovšem za nevypovídaní sankcionovat majitele vozidla, které někde v noci na rovné a přehledné silnici překročilo rychlost o 5 km/hod. (Nebudeš vypovídat? Tu máš pokutu jako provozovatel!) a zároveň umožnit nevypovídat zlodějům, dealerům drog nebo vrahům? (Nebudeš vypovídat? Nic se neděje, máš na to právo.) To už jsem ale poněkud odbočil od tématu.

V tomto manuálu se pokusím popsat postupy, jak nově zavedenou (proti)právní zřůdnost obejít a jak se vyhnout eventuálnímu placení pokut – typicky za překročení rychlosti zaznamenané radarem. V nezbytně nutném množství budu citovat zákon č. 361/2000 Sb., o silnič-

¹ Právo nevypovídat je jedno ze základních práv, které samozřejmě zrušit nelze a zrušeno nebylo – bylo ovšem „zpoplatněno“ tak, že pokud majitel automobilu odmítne sdělit, kdo v době spáchání přešůpku řídil, za tento přešůpek zodpovídá sám. Podle § 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod „každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké“; viz také § 60 odst. 1 ZoP: „Každý je povinen podat správním orgánům nezbytné vysvětlení k prověření došlého oznámení o přešůpku; **podání vysvětlení může být odepřeno, jestliže by takovým osobám nebo osobám jim blízkým (§ 68 odst. 4) hrozilo nebezpečí postihu za přešůpek, popřípadě za trestný čin...**“ a § 68 odst. 4 ZoP: „Osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojenec, sourozenec a manžel, partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá právem pociťovala jako újmu vlastní.“

ním provozu (budu ho uvádět jako „ZoSP“) a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (ten budu uvádět jako „ZoP“), případně zákon č. 500/2004 Sb., správní řád („s.ř.“).

Jelikož jde o novou zákonnou úpravu, její výklad a aplikaci v řadě případů určí teprve judikatura. S prvními pravomocnými rozsudky přitom nelze počítat dříve než za 2-3 roky a se směřovatými judikáty Nejvyššího správního soudu nebo nálezy Ústavního soudu ještě později. Řada zde předkládaných hypotéz tedy později může být vyhodnocena jinak. Přesto manuál pokládám za velmi dobrou municí, s níž se můžete směle pustit do bitvy s úřady, které si z vašich peněz chtějí dotovat svou – mnohdy celkem zbytečnou – existenci a činnost.

Co přesně se změnilo?

Doposud jsme slyšeli neustálé nářky úřadů nad tím, jak řidiči „zneužívají výmluvy na osobu blízkou“ a nedaří se tak trestat přestupky. Pokud byl automobil zachycen radarem/kamerou při překročení rychlosti či jízdě na červenou (a řidič nebyl – například kvůli sklopenému stínítku, kšiltovce apod. – jasně identifikovatelný) nebo někde „nezákonně parkoval“, stačilo majiteli prohlásit, že sice ví, kdo řídil („nevědět to“ bylo přestupkem již před novelizací), ale nebude vypovídat (ať už kvůli sobě nebo „osobě blízké“). Pokud se správnímu orgánu nepodařilo prokázat vinu konkrétní osobě, k čemuž docházelo v drtivé většině případů, nezbylo mu nic jiného než řízení zastavit (případně věc odložit) a dotyčný byl z obliga. Problémem byla také nutnost vyřešit přestupek ve lhůtě jednoho roku od jeho spáchání, přičemž zejména ve velkých městech, kde je přestupková agenda kvůli řešení bagatelních nesmyslů notoricky přetížená, nebyl nijak velký problém řízení rok natahovat.

Zákonodárci tedy vymysleli kličku: správní delikt provozovatele vozidla, který definovali takto:

§ 125f odst. 1 ZoSP: „Právnická nebo fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že jako provozovatel vozidla v rozporu s § 10 nezajistí, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích stanovená tímto zákonem.“

V čem je jeden velký a zásadní problém? V tom, že vám stát ukládá povinnost, kterou objektivně nemůžete splnit. Pokud někomu půjčíte auto, jak zajistíte, aby dodržoval povinnosti řidiče a dopravní předpisy? Můžete snad zabránit porušování předpisů autem, ve kterém neseďte? Asi těžko. Tato povinnost je zkrátka objektivně nesplnitelná a jak jsem už řekl, věřím, že ji do budoucna Ústavní soud zruší jako protiústavní. V jednom článku na dané téma byl pěkný příměr: „Je to stejné, jako kdyby majitel činžáku byl potrestán za to, že v jeho domě došlo k vraždě a pachatele se nepodařilo najít.“² Absurdní? Jistě. Přesně tak má ovšem fungování výběru pokut vypadat.

Napadlo vás, jak je vůbec možné, že parlament schválil tak očividný paskvil? Odpověď skvěle shrnul právník Tomáš Beran, zabývající se dopravní problematikou:³ „Uvědomte si, že touto novelou nejde hodnému zákonodárci o vaši bezpečnost. Kdyby mu o ni skutečně šlo, nikdy by neudělal to, co udělal. Nikdy by tu novelu nenapsal takto úzce, účelově a prvopláno-

² Jan Králík: „Lze obejít konec osoby blízké?“, <http://jankralik.blog.idnes.cz/c/209006/Lze-obejit-konec-osoby-blizke.html>

³ JUDr. Tomáš Beran: „Osoba blízká nekončí“, <http://www.autoweb.cz/beran-osoba-blizka-nekonci-cast-i>. Z vysoce kvalitních článků JUDr. Berana k dané problematice jsem v některých pasážích čerpal.

vě. A nikdy by nepovažoval věc za vyřízenou tím, že „někdo“ zaplatí a „je jedno kdo“, hlavně když zaplatí. Snad právě na tomto bodu lze nejlépe vidět to, že nejde o bezpečnost, jde jen a jen o peníze a jejich tok. Opravdu věříte, že smyslem pravidel silničního provozu a jejich (ne)dodržování je další „zdanění“ této činnosti v podobě příjmů z pokut? Není to náhodou tak, že tady přeci nikdy nešlo a nemělo jít o peníze, ale primárně o bezpečnost silničního provozu? Povšimněte si, jak daleko se původní smysl toho všeho (komfort a bezpečnost řidičů) odchýlil k čistému „kasírování“ ve stylu „zaplat', kdo zaplat', zbytek nás nezajímá ... Zákonodárci jde jen o zachování penězovodů, které se možná začaly zadržovat v důsledku většího a většího odporu řidičů nechat se oškubávat jako slepice za skutky, které ve skutečnosti nemají a neměly žádný negativní dopad na bezpečnost silničního provozu (viz mnou již opakovaně zmiňované miliony překročení rychlosti ročně v Praze na Jižní spojnici).“

Za zmínku stojí rovněž to, že zatímco bodový systém je pro všechny stejný a stejně – více či méně – spravedlivý, nová úprava je nastavená na trestání „chudých“. Pokud totiž přijde během 3 týdnů 20 výzev k zaplacení pokut ve výši 500 Kč za přestupky z posledních 3 měsíců průměrnému člověku s průměrným platem -náct tisíc, je to bezmála likvidační, kdežto člověk s příjmem řádově vyšším to jako újmu nepocítí. Spokojenost je pak vlastně na obou stranách: takovému řidiči systém vyhovuje, protože může jezdit permanentně 80 na všech padesátkách a platit pokutu každý den – a naopak systému vyhovuje takový řidič, protože mu jde o příjem peněz a právě z něj je má! Perfektní symbióza, až na to, že se nám úplně vytratily pojmy jako spravedlnost a přiměřenost trestu, jeho nápravný a výchovný efekt apod. Copak se skutečně najde někdo, kdo nevidí, jak je to celé od počátku nastavené zvráceně, amorálně a defektně?

Dále není od věci připomenout, že podle § 125e odst. 6 ZoSP „*pokuty vybírá orgán, který je uložil. Příjem z pokut je příjmem rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost orgánu, který pokutu uložil.*“ Jakou nezávislost, objektivitu a spravedlnost asi můžete čekat od orgánu, který je finančně zainteresován na tom dostat z vás pokutu stůj co stůj?

Jelikož v polovině roku 2013 z pražského Magistrátu chodí výzvy k zaplacení s jednacími čísly přes 700 000, masovost a sériovost pokutovacího vyděračství měst a obcí dosahuje zřejmě jen těžko představitelných proporcí. Místo seriózního správního řízení nastoupila mechanicky fungující byrokratická mašinérie určená k vybírání rychlostních desátek, místo úředníků cvičené opičky, které jen vyplňují šablony s výzvami k zaplacení, lepší je do obálek a rozesílají statisícům řidičů po celé zemi (s nadsázkou to připomíná tisk novin, jen po tom pásu jedou obálky s pokutami). Snáze a jednodušeji už to skutečně nelze a nemějte obavy – dřív nebo později se dostane na každého.

Jakmile padnete do spárů správního orgánu, ten má eminentní zájem z vás peníze dostat – jsou to přece peníze, které mu jdou – ať už přímo nebo nepřímo – do kapsy. My máme pochopitelně zájem přesně opačný, takže: jak na to?

Jak bude celá věc zahájena?

1. Je možné, že vás bude kontaktovat městská policie, a to s výzvou k podání vysvětlení podle § 11 zákona č. 553/1991 Sb, o obecní policii. V tom případě se oproti dosavadnímu postupu nic nemění: typicky jim sdělíte, že využíváte svého práva nevypovídat (jsou i jiné možnosti, ale v tomto manuálu jdeme nejjednodušší cestou). Tím to pro měšťáky končí a celou věc předávají městskému úřadu (magistrátu).

2. V mnoha městech se tím měšťáci už ani nezdržují a předávají věc rovnou na městský úřad nebo magistrát. Od něj vám přijde „výzva provozovateli vozidla, s nímž došlo ke spáchání přestupku, k uhrazení určené částky“. Taková výzva musí obsahovat popis skutku a poučení (§ 125h odst. 4 ZoSP). Úřad vám sdělí, že dne XY došlo motorovým vozidlem s registrační značkou XY k určitému přestupku a vyzývá vás k uhrazení peněžité částky ve výši (obvykle) několika stokorun. A dále: *„Bude-li částka uhrazena nejpozději v den splatnosti, úřad věc podle § 125h odst. 5 zákona o silničním provozu odloží. V takovém případě se provozovateli vozidla v registru řidičů nezaznamená příslušný počet bodů bodového hodnocení řidičů podle ust. § 123b zákona o silničním provozu.“* Lákavá nabídka – ale ne pokud jsme toho názoru, že například automatické měření na nesmyslné padesátce na dvoupruhové silnici bez okolní zástavby kvůli „snížení hluku“ nezasluhuje sponzoring z naší peněženky.

Klíčová je následující pasáž: **„Neuhradí-li provozovatel vozidla určenou částku, může úřadu v uvedené lhůtě písemně sdělit údaje o totožnosti řidiče vozidla v době spáchání přestupku.“** Jako vzorní občané budeme s úřadem příkladně spolupracovat a údaje o totožnosti sdělíme.

Jaký postup patrně nebude fungovat

V médiích i na internetu se spolu s více či méně přesnými informacemi o novelizaci zákona pochopitelně vyrojily i spekulace a „zaručené návody“, jak novou zákonnou úpravu obejít. Řadu z nich bohužel pokládám za naprosto zavádějící a neúčinné. Jako příklad bych uvedl médii často navrhované tzv.:

Řetězení řidičů.

To má spočívat v následujícím postupu: úřadu sdělím, že vozidlo měl půjčené Franta, ten úřadu sdělí, že to je pravda, ale půjčil ho Pepovi, Pepa řekne, že ho půjčil Karlovi... a takto se celá věc potáhne, až od přestupku uplyne rok a zodpovědnost za jeho spáchání zanikne. Na první pohled to vypadá logicky a hezky, ale právě tento postup patrně nebude fungovat. Proč?

Protože § 125h odst. 6 ZoSP výslovně stanoví, že „*provozovatel vozidla může písemně sdělit údaje o totožnosti řidiče vozidla v době spáchání přestupku*“. Nestačí tedy sdělit, že jste auto půjčili Frantovi, ale musíte sdělit, kdo ho konkrétně řídil. Pokud Franta řekne, že auto sice měl půjčené, ale sám ho půjčil Pepovi, úřad to dle mého názoru vyhodnotí tak, že jste nesdělili údaje o totožnosti řidiče vozidla a přestupek se vrátí k vám už jako správní delikt.

JUDr. Beran navíc odkazuje na ust. § 10 odst. 1 písm. d) ZoSP, podle něhož „*provozovatel vozidla nesmí přikázat nebo svěřit samostatné řízení vozidla osobě, o které nezná údaje potřebné k určení její totožnosti*“ (v případě porušení postihů 5-10 000 Kč) a uvádí: „Z tohoto ustanovení totiž dle mého názoru plyne povinnost provozovatele znát celý „řetěz“ až k řidiči, tzn. i když vozidlo svěří jedné osobě a ta jej následně svěří další osobě, provozovatel vozidla musí znát konečného řidiče. Alespoň to dle mého názoru nebudou mít úřady a soudy problém ze shora uvedeného ustanovení dovodit.“

S tímto výkladem bych nesouhlasil, protože pokud půjčíte vozidlo osobě A a ta bez vašeho vědomí a souhlasu osobě B, tak jednak logicky nemůžete údaje o totožnosti osoby B znát, ale hlavně jste osobě B řízení vozidla nepřikázali ani nesvěřili – to jste přece svěřili osobě A!

Každopádně se však shodujeme na tom, že to při pokusu o řetězení řidičů správní orgán bude tlačit k tomu, že jste údaje o totožnosti řidiče vozidla nesdělili.

Právě zde bude výklad zákona a postup správních orgánů určovat teprve budoucí judikatura. **Řetězení řidičů se v tuto chvíli nicméně jeví jako postup krajně problematický, nejistý a jeho využívání rozhodně nedoporučuji.**

Jaký postup by naopak fungovat mohl

Dále uvedu dva příklady, které by teoreticky fungovat měly, přičemž druhý uvedený pokládám takřka za sázku na jistotu.

Řídil cizinec nebo Čech žijící v zahraničí.

Na úvod je třeba uvést, za jakých okolností vás jako provozovatele vozidla správní orgán vůbec může popotahovat kvůli správnímu deliktu.

Podle § 125f odst. 4 ZoSP „*obecní úřad obce s rozšířenou působností správní delikt podle odstavce 1 projedná, pouze pokud učinil nezbytné kroky ke zjištění pachatele přestupku a*

a) nezahájil řízení o přestupku a věc odložil, protože nezjistil skutečnosti odůvodňující zahájení řízení proti určité osobě, nebo

b) řízení o přestupku zastavil, protože obviněnému z přestupku nebylo spáchání skutku prokázáno.“

Podle bodu a) by správní orgán měl věc odložit pouze tehdy, pokud mu ve lhůtě 15 dnů nesdělíte totožnost řidiče a tu se mu nepodaří zjistit ani žádným jiným způsobem. Naopak by věc takto nikdy neměl odložit v případě, že jste mu totožnost řidiče sdělili (sdělení = podání vysvětlení). Pokud úřadu sdělíte totožnost řidiče, tak již toto sdělení je skutečnost odůvodňující zahájení řízení proti určité osobě.

Tento závěr odůvodňuje i dosavadní praxe. Doposud platilo, že pokud například na firmu přišlo oznámení o spáchání přestupku firemním vozidlem a firma úřadu sdělila osobní údaje zaměstnance, který řídil, tak ten byl správním orgánem automaticky obviněn.

Navíc by bylo poněkud absurdní, aby vás jako provozovatele úřad vyzval k zaplacení pokuty, protože neví, proti komu zahájit přestupkové řízení, a poté, co mu sdělíte osobní údaje řidiče, věc odložil – protože stále neví, proti komu zahájit přestupkové řízení!

Jako problematičtější se jeví bod b). JUDr. Beran píše: „...Totéž by mělo platit i k cizinci. Aby mohl správní úřad z důvodu ad b) řízení zastavit, musel by se k tomu řidiči fakticky dostat, což se mu u cizince nepovede a po roce marného dopisování by měl řízení zastavit podle § 76 odst. 1, písm. f) zákona o přestupcích (odpovědnost za přestupek zanikla).“

Záleží na tom, co rozumíme pod pojmem „správní úřad se k cizinci nedostane“. Pokud se mu dopis vrátí jako nedoručený, bude podle mého názoru aplikovat § 22 s.ř.: „*Pokud se adresátům, kteří se zdržují v cizině ... nepodaří písemnost doručit, ustanoví jim správní orgán opatrovníka.*“ Opatrovník samozřejmě bude zvolen tak, aby hrál úřadu do karet a aby úřad mohl po provedení formálního řízení věc uzavřít s tím, že spáchání skutku nebylo prokázáno – v takovém případě se věc opět vrací k vám jako správní delikt.

Jinou variantou je případ, kdy sice úřad do zahraničí doručí, ale adresát nebude nijak reagovat. V takovém případě by měl věc projednat v souladu s § 74 odst. 1 ZoP: „*V nepřítomnosti obviněného z přestupku lze věc projednat jen tehdy, jestliže odmítne, ač byl řádně předvolán, se k projednání dostavit nebo se nedostaví bez náležité omluvy nebo důležitého důvodu.*“

A zajímavé bude, jak se úřady v praxi postaví k situaci, kdy se ze zahraničí nevrací ani dopisy ani doručky. V tomto případě by si skutečně měly s adresátem rok marně dopisovat, až odpovědnost za přestupek zanikne.

Také v tomto případě se teprve ukáže, jak budou správní orgány postupovat a bude záležet na tom, co označí za zákonný postup judikatura. Nicméně předpokládám, že u cizinců to úřady budou horem dolem tlačít k rozhodnutí, že řízení o přestupku zastavují, protože obviněnému z přestupku nebylo spáchání skutku prokázáno – aby to mohly vrátit jako správní delikt k vám. **Varianta cizinec by fungovat mohla, ale je poměrně komplikovaná, nejistá a v tuto chvíli bych ji spíše nedoporučoval.**

Také se mi na ní nelíbí to, že v ní hraje velkou roli faktor náhody a dílčí neovlivnitelnosti (například těžko předvídat, jestli se úřadu dopis nebo doručka vrátí, přičemž právě od toho se odvíjí jeho další postup).

Tím se dostáváme ke třetí variantě:

Pachatel přestupku před jeho projednáním zemřel.

Proč tuto – pravda, lehce morbidní – variantu pokládám za takřka neprůstřednou? Znovu si připomeňme, že správní orgán vás může popotahovat za správní delikt

„pouze pokud učinil nezbytné kroky ke zjištění pachatele přestupku a

a) nezahájil řízení o přestupku a věc odložil, protože nezjistil skutečnosti odůvodňující zahájení řízení proti určité osobě, nebo

b) řízení o přestupku zastavil, protože obviněnému z přestupku nebylo spáchání skutku prokázáno.“

Jak jsme si již řekli, úřad skutečnosti odůvodňující zahájení řízení proti určité osobě zjistil už tím, že jste mu je sdělili. Z důvodu a) to tedy odložit nemůže.

A v případě zemřelého nemůže zastavit řízení podle bodu b) prostě proto, že ho nemůže ani zahájit! § 66 odst. 1 písm. c) ZoP totiž stanoví, že „*správní orgán, aniž řízení zahájí, věc odloží, jestliže osoba podezřelá z přestupku zemřela před zahájením řízení*“. Jiný postup zákon nepřipouští – mrtvého zkrátka a dobře obvinít nelze, natož s ním vést jakékoliv řízení. Takže totožnost řidiče jste sdělili, úřad ji zná, ale řidiče nemůže obvinít a přestupek mu prokazovat – a jste z toho venku.

Samozřejmě vyvstává logická otázka: kde vzít člověka, který v době spáchání přestupku ještě byl naživu, teď už je mrtvý, a kde k tomu ještě vzít jeho osobní údaje? Dá to trochu práci, ale ani to není neřešitelný problém.

Seznamy pohřbů se jménem, obcí a ročníkem narození (věkem) zemřelého zveřejňují různé pohřební služby, vycházejí v internetových zpravodajích, v novinách apod. (viz např. zde <http://www.pskoncordia.cz/prehled-pohrbu>). Jak najít ideálního kandidáta na přestupek? Měl by být pokud možno co nejmladší (ideálně pod 50 let, maximálně do 60), muž (pokud řídila žena, tak volí ženu) a měl by být z menšího města/obce. Pokud totiž uvedete, že vozidlo řídila 90letá babička, jednak to bude na první pohled podezřelé (a až správní orgán zjistí, že je po smrti, tak už tuplem) a jednak budete riskovat, že neměla řidičák (to si rozebereme dále). Ve velkém městě zase riskujete výskyt více osob téhož jména a stejného ročníku narození – takže se nechtěně trefíte do někoho žijícího, kdo po sdělení obvinění samozřejmě popře, že by s vámi měl cokoliv společného, natož aby řídil vaše auto. Kromě toho, že se k vám opět vrací

zodpovědnost za správní delikt, se ještě můžete dopustit přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm c) ZoP.⁴

Dejme tomu, že jste na internetu našli, že za týden má pohřeb Jiří Vomáčka, ročník 1965, z Ovesné Lhoty. Máte tedy ideálního kandidáta, ale neznáte jeho osobní údaje, které byste mohli správnímu orgánu sdělit. V tom případě nezbyvá než googlovat a snažit se tyto osobní údaje dohledat. V mnoha případech nebudete mít štěstí, ale dříve nebo později na někoho správného narazíte. Doporučuji také zkoušet veřejně dostupné databáze, například živnostenský rejstřík (<http://www.rzp.cz>): ve vyhledávání zadáte podnikatele Jiří Vomáčka a jakmile v seznamu objevíte osobu tohoto jména ročník 1965 z Ovesné Lhoty, máte vyhráno: získali jste jméno, adresu a přesné datum narození, které následně sdělíte úřadu.

Má to ale jeden háček

Dotyčný v době spáchání přestupku musí být držitelem řidičského oprávnění, což je skutečnost, kterou nijak nezjistíte (leďa že by zemřel při autonehodě, ale to v praxi dáte dohromady s osobními údaji jen zcela ojediněle). Můžete to jen risknout a vsadit na pravděpodobnost. Také proto jako pachatele nevolíme 90letou babičku, která s nejvyšší pravděpodobností držitelkou řidičského oprávnění nebyla, ale vybereme si muže kolem 40-50 let věku, ideálně se živnostenským listem na podnikání v autodopravě, řemeslné práce a podobné profese, kde se pravděpodobnost vlastnictví řidičáku blíží 100 %.

Podle § 10 odst. 1 ZoSP totiž „*provozovatel vozidla nesmí svěřit řízení motorového vozidla osobě, která nesplňuje podmínky podle § 3 odst. 3*“, jenž pod písmenem a) zní: „*Řídit motorové vozidlo může pouze osoba, která je držitelem řidičského oprávnění pro příslušnou skupinu motorových vozidel (dále jen „skupina vozidel“) uděleného Českou republikou, státem, který je členským státem Evropské unie nebo smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „jiný členský stát“), nebo jiným státem podle mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána a která upravuje oblast silničního provozu.*“

Situace ovšem není beznadějná ani v případě, že byste se trefili do „neřidiče“ a správní orgán vás chtěl postihnout za porušení výše citovaného ustanovení. V takovém případě by mělo stačit například sehnat svědka (nebo raději dva) – manželku, kamaráda –, který vám dosvědčí, že byl předáváním vozidla přítomen a viděl, že vám řidič ukázal řidičský průkaz vydaný v jedné z výše specifikovaných zemí. Správní orgán v takovém případě bude těžko dokazovat, že dotyčný řidičský průkaz dané země nevladl – raději bych se vyhýbal EU, kde by to s vynaložením jistého úsilí prokázat snad ještě šlo, ale *mezinárodní smlouvou, kterou je ČR vázána*, je např. Úmluva o silničním provozu (Vídeň 1968) nebo Úmluva o silničním provozu (Ženeva 1949) a použitelnými signatáři např. Austrálie, Kanada, Švýcarsko, Ukrajina, Rusko apod. Že se do ověřování vydání řidičského průkazu na Ukrajině správní orgán ani nepustí, natož aby snad měl šanci na úspěch, tím si můžeme být celkem jistí.

Varianta „mrtvý řidič“ se mi tedy v současné době jeví jako nejprůchodnější.

Obdobou varianty „mrtvola“ by mohla být „osoba pohřešovaná nebo hledaná“. Ty najdete například na webu Policie ČR, kde je obvykle alespoň obecný údaj o bydlišti (Praha 1, Kotěhůlky apod.) a datum narození, což jsou výchozí body k dalšímu zjišťování kompletních

⁴ „Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně naruší občanské soužití ... nepravdivým obviněním z přestupku.“

osobních údajů.⁵ Kromě stejných problémů s určováním osobních údajů jako v případě uvedeném výše však ještě narazíte na to, že se takový člověk mezitím může najít (a řízení vozidla popře), případně se stanete objektem zájmu orgánů činných v trestním řízení v rámci pátrání po těchto osobách. Budou vás sledovat, odposlouchávat, nebo vás dokonce obviní z účasti na trestném činu napomáháním jeho pachateli, případně si vás dají do souvislosti se zmizením pohřešovaného. Tvrdit, že jste poslední, kdo dotyčného viděl (protože jste mu půjčili auto), když se za týden v lese najde zakopaná jeho mrtvola, určitě není právě nejšťastnější :-). V našem justičním absurdistánu vás klidně bez důkazů pošlou do kriminálu (nebyli byste zdaleka první ani poslední), takže to vážně za původní pokutu v řádu stovek nestojí.

Navíc by to i zde mohl úřad alespoň v některých případech směřovat k tomu, že „obviněnému nebylo prokázáno“ a vrátit vám to jako správní delikt. Zbytečně riskantní a komplikované, tudíž nedoporučuji.

⁵ <http://aplikace.policie.cz/patrani-osoby/Gallery.aspx>

Důležité informace

Výše jsme si tedy uvedli některé z možností, co (ne)sdělit správnímu orgánu ohledně totožnosti řidiče. Vraťme se ale zpět na začátek k otázce, jaké jsou vůbec základní předpoklady toho, abyste nesli zodpovědnost za správní delikt jako provozovatel vozidla. Následující body musí být dodrženy všechny, pokud není dodržen byt' jen jediný, tak se o správní delikt vůbec nejedná a věc může být řešena pouze jako přestupek v režimu ZoP – kde už opět můžete bez sankce odmítnout vypovídat.

1. Porušení pravidel bylo zjištěno prostřednictvím automatizovaného technického prostředku používaného bez obsluhy při dohledu na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích nebo se jedná o neoprávněné zastavení nebo stání (§ 125f odst. 2 písm. a) ZoSP). Byť to není definováno úplně jasně, pokud se nejedná o porušení zákazu stání a zastavení, tímto prostředkem se obvykle budou rozumět radary/kamery v tunelech a na dalších místech. Pozor, důležité je, že technický prostředek musí být používán bez obsluhy – pokud vás například zaměří policejní silniční hlídka a za X měsíců vám přijde předvolání k podání vysvětlení, přestupek nemůže být řešen jinak než v klasickém přestupkovém řízení podle zákona o přestupcích! (Leda že byste chtěli vypovídat, uznat vinu a zaplatit, což určitě nechcete.)

2. Porušení povinností řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích vykazuje znaky přestupku podle tohoto zákona (§ 125f odst. 2 písm. b) ZoSP). To, že jste překročili rychlost a bylo to třeba i prokazatelně zaznamenáno, ještě vůbec neznamená, že jste se dopustili přestupku. Tuto věc si blíže probereme dále v pasáži o „materiálním aspektu přestupku“.

3. Porušení pravidel nemá za následek dopravní nehodu (§ 125f odst. 2 písm. c) ZoSP).

4. Totožnost řidiče vozidla není známa nebo není zřejmá z podkladu pro zahájení řízení o přestupku.

5. Porušení je možné projednat uložení pokuty v blokovém řízení. Pokud např. překročíte v obci povolenou rychlost o víc než 40 km/hod., hrozí za to zákaz řízení a takovou věc nelze projednat v blokovém řízení.

6. Obecní úřad obce s rozšířenou působností učinil nezbytné kroky ke zjištění pachatele přestupku a

a) nezahájil řízení o přestupku a věc odložil, protože nezjistil skutečnosti odůvodňující zahájení řízení proti určité osobě, nebo

b) řízení o přestupku zastavil, protože obviněnému z přestupku nebylo spáchání skutku prokázáno.

Současně platí, že:

„Provozovatel vozidla za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že v době před porušením povinností řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích

a) bylo vozidlo, jehož je provozovatelem, odcizeno nebo byla odcizena jeho tabulka s přidělenou státní poznávací značkou, nebo

b) podal žádost o zápis změny provozovatele vozidla v registru silničních vozidel.“

Další možné postupy

Tím, co bylo doposud řečeno, účinná obhajoba ani zdaleka nekončí, naopak teprve začíná. Pokud s vámi již je vedeno řízení, sáhněte např. k těmto krokům, vztahujícím se k předchozím bodům:

1. Chtějte po úřadu doložit, že přestupek skutečně zaznamenal „automatizovaný technický prostředek používaný bez obsluhy“.

2. Chtějte po úřadu doložit, že porušení pravidel vykazuje znaky přestupku. Přestupkem se podle § 2 odst. 1 ZoP rozumí *„zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti [materiální stránka přestupku] a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně [formální stránka přestupku]“*. Pokud úřad tvrdí, že jste překročili rychlost v úseku, kde je značkou omezena např. na 30 km/hod., chtějte, ať dokáže, že tam v době spáchání přestupku nějaká značka vůbec byla, jaká apod.

Pokud jde o materiální aspekt, úřad vám musí dokázat, jak konkrétně jste porušením předpisů porušili nebo ohrozili zájem společnosti a jaký. Nejvyšší správní soud jasně judikoval,^{6,7} že *„zákon o přestupcích ani jiný právní předpis nestanoví přesnou hranici rychlosti jízdy motorovým vozidlem, jejíž překročení způsobí naplnění materiálního znaku přestupku. Správní orgány jsou povinny zkoumat vždy, když rozhodují, zda určité jednání je přestupkem či nikoliv, také otázku, jestli došlo k naplnění obou znaků přestupku, tj. znaku formálního i znaku materiálního,“* a *„dle argumentace krajského soudu by mohla být za bagatelní považována např. jízda mimo obec rychlostí 100 km/h na přehledném úseku za malého provozu nebo noční jízda v obci rychlostí 70 km/h v situaci, kdy by nebyli na ulici žádní chodci.“* Čili jasně a jednoznačně řečeno, že **jet vyšší než povolenou rychlostí se automaticky nerovná spáchání přestupku!**

V praxi se přitom správní orgány materiálním aspektem vůbec nezabývají a postupují způsobem „jel jsi víc, než je povoleno, tak je to prostě přestupek a hotovo“. Když se budete na materiálním aspektu točit, pěkně jim zavaříte.

3. Chtějte po úřadu doložit, že porušení pravidel nemělo za následek dopravní nehodu. Mohli byste tvrdit, že došlo k malé nehodě, ke které není nutné volat policii. To si ovšem žádá připravení kvalitního příběhu, kamaráda, který potvrdí roli poškozeného atd. Máte velkou šanci, že to úřad vzdá, ale mohl by se v tom také relativně komplikovaně šťourat a zjišťovat, jak to skutečně bylo.

Ostatní body jsou jasné nebo o nich už byla řeč.

Ani to pořád ještě není všechno. Existuje celá řada postupů, kterými můžete úředníkovi dát jasně najevo, že bude lepší věnovat se raději nýmandům, kteří bez odporu zaplatí, než vám, potíživci, který bude klást vehementní odpor. Většinou to už chce poněkud hlubší znalost problematiky a tato tematika přesahuje obsahově i rozsahově rámec daného manuálu, ale můžete například namítat podjatost úředníka (nebo celého správního orgánu) podle § 14 s.ř., přičemž ten může do rozhodnutí o podjatosti „provádět jen takové úkony, které nesnesou od-

⁶ http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0104_5As__0800_8d3bcda0_a3c1_4ab1_abd5_c4c6db42dec_d_prevedeno.pdf

⁷ Materiální aspekt přestupku? Nejvyšší správní soud řekl: Rozhodně ano!; <http://www.autoweb.cz/materialni-aspekt-prestupku-nejvyssi-spravni-soud-rekl-rozhodne-ano>

kladu“, můžete si zvolit zmocněnce podle § 33 s.ř. a tak dále. Vše tak natahujete, prodlužujete a hlavně úředníka zahlcujete prací a nutností myslet, což on tuze nerad.

Pokud již padne rozhodnutí, mohu z osobních zkušeností říci, že u 90 % z nich lze v odvolání úspěšně namítat **nezákonnost z důvodu nepřezkoumatelnosti**. Má prakticky šablonovitě opakovaná argumentace v takových případech zní:

*„Podle ust. § 68 odst. 3 s.ř. se v rozhodnutí „*uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí*“.*

Následně rozeberete, co všechno z vyjmenovaných bodů rozhodnutí neobsahuje. Typicky se úředníci neobtěžují s uvedením konkrétních (nebo všech) podkladů pro vydání rozhodnutí ani úvah, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, „jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí“, jsem snad v rozhodnutí neviděl ještě nikdy.

Resumé pak zní, že je rozhodnutí „nezákonné z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nedostatku důvodů“.

Každopádně lidem naprosto nezkušeným a nezvyklým pohybovat se v „kálných vodách správního řízení“ radím se do těchto věcí raději nepouštět a ve chvíli, kdy u úřadu neuspějete se sdělením totožnosti řidiče, který vozidlo řídil, kontaktovat právníka nebo osobu v těchto věcech dostatečně zkušenou.

Shrnutí

Jakmile vám tedy přijde výzva k zaplacení, máte v zásadě 3 možnosti:

- 1) Zaplatit pokutu a smířit se s tím, že budete platit a platit a platit pořád dokola, eventuelně jezdit na rovných a přehledných silnicích nesmyslně omezenou rychlostí s očima přilepenými na tachometr jen proto, že si někdo z automatických radarů udělal bezvadný byznys vylepšující obecní rozpočet.
- 2) Uvést řidiče tak, jak je uvedeno výše.
- 3) Namítat, že nebyly prokázány podmínky pro vaši zodpovědnost jako provozovatele tak, jak je uvedeno výše.
- 4) Odmítnout vypovídat a dotáhnout celou věc k Ústavnímu soudu.

Jistě je vám jasné, že jakmile úředník zaznamená aktivní odpor, rapidně se zvýší šance, že váš spis poputuje na dno hromady nebo bude celá věc v tichosti odložena, protože pro úředníka jste jen zbytečná námaha – vždyť přece místo lopotného shromažďování důkazů a právní argumentace s nejistým výsledkem může raději ťukat údaje do šablon v počítači a bezmyšlenkovitě lepit do obálek výzvy těm, kteří bez reptání zaplatí.

Stejně tak je jasné, že každou minutou, kterou úředník musí věnovat vám a vašemu spisu, pomáháte někomu dalšímu, kterému se tím pádem věnovat nemůže a na koho se tak nedostane. I čistě obstrukčním jednáním, u něhož je třeba v daném dílčím kroku malá šance na úspěch, alespoň konáte dobrý skutek tím, že nepřímo pomáháte někomu jinému a nutíte úředníka vykonávat činnost, za kterou by byl rád vyplacen z vaší peněženky.

A to hlavní: pokud se pustíte do boje, vaše šance rozhodně nejsou malé, právě naopak. Je to nepříjemné a tuhle situaci jste si nevybrali, ale musíte se zkrátka rozhodnout: buď se jako 90 % ostatních zařadíte do stáda tupých ovcí mlčky snášejících šikanování státem nebo budete vlci, kteří obrátí role a lovnou zvěř udělají z úřadů.

Výběr z nejdůležitějších zákonných ustanovení

Zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu

§ 10

Povinnosti provozovatele vozidla

§ 10 odst. 1: **Provozovatel vozidla nesmí**

- a) přikázat ani dovolit, aby bylo v provozu na pozemních komunikacích užito vozidlo, které nesplňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem,⁸ pokud nejde o přípojný podvozek (vozidlo) k záchrannému vozidlu Horské služby podle §5 odst. 3,
- b) svěřit řízení vozidla osobě, která nesplňuje podmínky §3 odst. 2,⁹
- c) svěřit řízení motorového vozidla osobě, která nesplňuje podmínky podle §3 odst. 3,¹⁰
- d) **přikázat nebo svěřit samostatné řízení vozidla osobě, o které nezná údaje potřebné k určení její totožnosti.**

§ 10 odst. 3: **Provozovatel vozidla zajistí, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích stanovená tímto zákonem.**

§ 10 odst. 4: **Provozovatel vozidla a osoba, které provozovatel svěřil vozidlo, s výjimkou, kdy provozovatelem vozidla je zpravodajská služba, jsou povinni na výzvu policie, krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností sdělit skutečnosti potřebné k určení totožnosti řidiče vozidla podezřelého z porušení ustanovení tohoto zákona; tímto ustanovením není dotčeno ustanovení zvláštního právního předpisu.¹¹**

§ 125c

Přestupky

§ 125c odst. 1: **Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích**

- a) řídí vozidlo,

⁸ Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Řídit vozidlo nebo jet na zvířeti může pouze osoba, která je dostatečně tělesně a duševně způsobilá k řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti a v potřebném rozsahu ovládá řízení vozidla nebo jízdu na zvířeti a předpisy o provozu na pozemních komunikacích.

¹⁰ **Řídit motorové vozidlo může pouze a) osoba, která je držitelem řidičského oprávnění pro příslušnou skupinu motorových vozidel** (dále jen „skupina vozidel“) uděleného Českou republikou, státem, který je členským státem Evropské unie nebo smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „jiný členský stát“), nebo jiným státem podle mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána a která upravuje oblast silničního provozu.

¹¹ § 60 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů – podávání vysvětlení.

1. na němž v rozporu s jiným právním předpisem¹² není umístěna tabulka státní poznávací značky (dále jen „registrační značka“) nebo je umístěna tabulka registrační značky, která nebyla vozidlu přidělena,
 2. jehož tabulka registrační značky je zakryta, nečitelná nebo upravena anebo umístěna tak, že je znemožněna nebo podstatně ztížena její čitelnost, nebo
 3. které je technicky nezpůsobilé k provozu na pozemních komunikacích¹³ tak závažným způsobem, že bezprostředně ohrožuje ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích,
- b) v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod jejich vlivem,
- c) řídí vozidlo nebo jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodila požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky,
- d) se přes výzvu podle § 5 odst. 1 písm. f) a g) odmítne podrobit vyšetření, zda při řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti nebyla ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou, ačkoliv takové vyšetření není spojeno s nebezpečím pro její zdraví,
- e) řídí motorové vozidlo a
1. v rozporu s § 3 odst. 3 písm. a) není držitelem příslušného řidičského oprávnění podle § 81,
 2. byl jí zadržen řidičský průkaz podle § 118b odst. 1,
 3. není držitelem platného průkazu profesní způsobilosti řidiče¹⁴ nebo záznamu o profesní způsobilosti řidiče v řidičském průkazu,
 4. není držitelem platného posudku o zdravotní způsobilosti, nebo
 5. pozbyla jako řidič, který je držitelem řidičského průkazu Evropské unie, řidičského průkazu vydaného cizím státem nebo mezinárodního řidičského průkazu vydaného cizím státem, právo k řízení motorového vozidla na území České republiky podle § 123c odst. 7,
- f) **při řízení vozidla**
1. **v rozporu s § 7 odst. 1 písm. c) drží v ruce nebo jiným způsobem telefonní přístroj nebo jiné hovorové nebo záznamové zařízení,**
 2. **překročí nejvyšší dovolenou rychlost v obci o 40 km.h-1 a více nebo mimo obec o 50 km.h-1 a více,**
 3. **překročí nejvyšší dovolenou rychlost v obci o 20 km.h-1 a více nebo mimo obec o 30 km.h-1 a více,**
 4. **překročí nejvyšší dovolenou rychlost v obci o méně než 20 km.h-1 nebo mimo obec o méně než 30 km.h-1,**
 5. v rozporu s § 4 písm. b) a c) nezastaví vozidlo na signál, který jí příkazuje zastavit vozidlo nebo na pokyn „Stůj“ daný při řízení nebo usměrňování provozu na pozemních komunikacích osobou k tomu oprávněnou,
 6. v rozporu s § 5 odst. 2 písm. f) neumožní chodci na přechodu pro chodce nerušené a bezpečné přejítí vozovky nebo nezastaví vozidlo před přechodem pro chodce v případech, kdy je povinna tak učinit, nebo ohrozí chodce přecházejícího pozemní komu-

¹² Zákon č. 56/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹³ § 37 zákona č. 56/2001 Sb.

¹⁴ Zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- nikaci, na kterou odbočuje, nebo v rozporu s § 5 odst. 2 písm. g) ohrozí chodce při odbočování na místo ležící mimo pozemní komunikaci, při vjíždění na pozemní komunikaci nebo při otáčení a couvání,
7. předjíždí vozidlo v případech, kdy je to obecnou, místní nebo přechodnou úpravou provozu na pozemních komunikacích zakázáno,
 8. nedá přednost v jízdě v případech, ve kterých je povinna dát přednost v jízdě,
 9. v rozporu s § 29 odst. 1 vjíždí na železniční přejezd v případech, kdy je to zakázáno,
 10. v provozu na dálnici nebo na silnici pro motorová vozidla se otáčí, jede v protisměru nebo couvá v místě, kde to není dovoleno podle § 36 odst. 1 písm. b), nebo
 11. neoprávněně stojí s vozidlem na parkovišti vyhrazeném pro vozidlo označené parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením nebo v rozporu s § 67 odst. 4 neoprávněně použije parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením při stání nebo při jízdě,
- g) v rozporu s § 43 poruší omezení jízdy některých vozidel,
- h) způsobí dopravní nehodu, při které je jinému ublíženo na zdraví,
- i) při dopravní nehodě
1. v rozporu s § 47 odst. 2 písm. a) neprodleně nezastaví vozidlo,
 2. v rozporu s § 47 odst. 3 písm. b) neohlásí dopravní nehodu policistovi,
 3. v rozporu s § 47 odst. 3 písm. f) neprokáže totožnost ostatním účastníkům nehody včetně sdělení údajů o vozidle, které mělo účast na dopravní nehodě, nebo
 4. v rozporu s § 47 odst. 4 písm. c) nedovoleně opustí místo dopravní nehody nebo se neprodleně nevrátí na místo dopravní nehody po poskytnutí nebo přivolání pomoci nebo po ohlášení dopravní nehody,
- j) v rozporu s § 3 odst. 4 použije antiradar,
- k) jiným jednáním, než které je uvedeno pod písmeny a) až j), nesplní nebo poruší povinnost stanovenou v hlavě II tohoto zákona.

§ 125c odst. 2: **Fyzická osoba se dopustí jako provozovatel vozidla přestupku tím, že v rozporu s § 10 odst. 1 písm. d) přikáže nebo svěří samostatné řízení vozidla osobě, o níž nezná údaje potřebné k určení její totožnosti.**

§ 125c odst. 4: **Za přestupek se uloží pokuta**

- a) od 25 000 Kč do 50 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. c), d), e) bodů 1 a 5, a písm. h),
- b) od 10 000 Kč do 20 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 3,
- c) od 2 500 Kč do 20 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. b),
- d) od 5 000 Kč do 10 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. a), e) bodů 2 až 4, písm. f) bodů 2, 7, 10 a 11, písm. j) a podle odstavce 2,
- e) od 2 500 do 5 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. f) bodů 3, 5, 6, 8 a 9, písm. g) a i),
- f) od 1 500 Kč do 2 500 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. f) bodů 1 a 4 a písm. k).

§ 125c odst. 5: **Za přestupek podle odstavce 1 písm. c), d), e) bodů 1 a 5, a písm. h) se uloží zákaz činnosti od jednoho roku do dvou let. Za přestupek podle odstavce 1 písm. a), písm. b), písm. e) bodů 2 až 4, písm. f) bodů 2, 7 a 10 a podle odstavce 3 se uloží zákaz čin-**

nosti od šesti měsíců do jednoho roku. Tomu, kdo spáchal přestupek podle odstavce 1 písm. f) bodů 3, 5, 6, 8 a 9, písm. g) a i) v období dvanácti po sobě jdoucích kalendářních měsíců dvakrát a vícekrát, se uloží zákaz činnosti od jednoho měsíce do šesti měsíců.

§125c odst. 6: **V blokovém řízení se uloží pokuta do**

- a) 2 000 Kč za přestupek podle odstavce 1 písm. k),
- b) 1 000 Kč za přestupek podle odstavce 1 písm. f) bodů 1 a 4,
- c) 2 500 Kč za přestupek podle odstavce 1 písm. f) bodů 3, 5, 6, 8, 9 a písm. g).

§125c odst. 7: Přestupek, za který se podle tohoto zákona ukládá zákaz činnosti, nelze projednat v blokovém řízení.

§125c odst. 8: Od uložení sankce podle odstavců 4 až 7, s výjimkou odstavce 6 písm. a), nelze v rozhodnutí o přestupku upustit.

§ 125f

Správní delikt provozovatele vozidla

§ 125f odst. 1: **Právnícká nebo fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že jako provozovatel vozidla v rozporu s § 10 nezajistí, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích stanovená tímto zákonem.**

§ 125f odst. 2: **Právnícká nebo fyzická osoba za správní delikt odpovídá, pokud**

- a) porušení pravidel bylo zjištěno prostřednictvím automatizovaného technického prostředku používaného bez obsluhy při dohledu na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích nebo se jedná o neoprávněné zastavení nebo stání,
- b) porušení povinností řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích vykazuje znaky přestupku podle tohoto zákona a
- c) porušení pravidel nemá za následek dopravní nehodu.

§ 125f odst. 3: **Za správní delikt podle odstavce 1 se uloží pokuta. Pro určení výše pokuty se použije rozmezí pokuty pro přestupek, jehož znaky porušení pravidel provozu na pozemních komunikacích vykazuje; pokuta však nepřevyší 10 000 Kč.**

§ 125f odst. 4: **Obecní úřad obce s rozšířenou působností správní delikt podle odstavce 1 projedná, pouze pokud učinil nezbytné kroky ke zjištění pachatele přestupku a**

- a) nezahájil řízení o přestupku a věc odložil, protože nezjistil skutečnosti odůvodňující zahájení řízení proti určité osobě, nebo
- b) řízení o přestupku zastavil, protože obviněnému z přestupku nebylo spáchání skutku prokázáno.

§ 125f odst. 5: Provozovatel vozidla za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že v době porušením povinnosti řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích

- a) bylo vozidlo, jehož je provozovatelem, odcizeno nebo byla odcizena jeho tabulka s přidělenou státní poznávací značkou, nebo
- b) podal žádost o zápis změny provozovatele vozidla v registru silničních vozidel.

§ 125g

§ 125g odst. 1: Je-li zahájeno řízení o uložení pokuty za správní delikt podle § 125f, nelze již zahájit řízení o přestupku pro stejné porušení povinností řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích. Řízení o přestupku lze zahájit, pokud se provozovatel vozidla zproští odpovědnosti za správní delikt podle § 125f odst. 5.

§ 125g odst. 3: Dopustil-li se provozovatel vozidla více správních deliktů podle § 125f, o kterých je příslušný vést řízení též obecní úřad obce s rozšířenou působností, vede se o těchto deliktech společné řízení.

§ 125 g odst. 3: Za více správních deliktů provozovatele vozidla podle § 125f, projednaných ve společném řízení, se uloží pouze jedna pokuta podle § 125f odst. 3. Pro určení výše pokuty se použije sazba pokuty za přestupek nejpřísněji postižitelný.

§ 125h

§ 125h odst. 1: Obecní úřad obce s rozšířenou působností bezodkladně po zjištění nebo oznámení přestupku vyzve provozovatele vozidla, s nímž došlo ke spáchání přestupku, k uhrazení určené částky, pokud

- a) jsou splněny podmínky podle § 125f odst. 2,
- b) totožnost řidiče vozidla není známa nebo není zřejmá z podkladu pro zahájení řízení o přestupku a
- c) porušení je možné projednat uložením pokuty v blokovém řízení.

§ 125h odst. 2: Určená částka se stanoví ve stejné výši jako pokuta v blokovém řízení. Při stanovení určené částky obecní úřad obce s rozšířenou působností přihlédne k závažnosti porušení povinností řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích.

§ 125h odst. 3: Určená částka je splatná do 15 dnů ode dne doručení výzvy podle odstavce 1.

§ 125h odst. 4: Výzva podle odstavce 1 musí obsahovat popis skutku s označením místa a času jeho spáchání, označení přestupku, jehož znaky skutek vykazuje, výši určené částky, datum splatnosti určené částky a další údaje nezbytné pro provedení platby a poučení podle odstavců 6 a 7.

§ 125h odst. 5: **Je-li určená částka uhrazena nejpozději v den splatnosti, obecní úřad obce s rozšířenou působností věc odloží. V opačném případě obecní úřad s rozšířenou působností pokračuje v šetření přestupku.** O tomto postupu poučí obecní úřad obce s rozšířenou působností provozovatele vozidla ve výzvě podle odstavce 1.

§ 125h odst. 6: **Neuhradí-li provozovatel vozidla určenou částku, může obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, který jej vyzval k uhrazení určené částky, písemně sdělit údaje o totožnosti řidiče vozidla v době spáchání přestupku ve lhůtě podle odstavce 3. Toto sdělení se považuje za podání vysvětlení.** O tomto postupu poučí obecní úřad obce s rozšířenou působností provozovatele vozidla ve výzvě podle odstavce 1.

§ 125h odst. 7: Je-li určená částka uhrazena po dni splatnosti, obecní úřad ji bezodkladně vrátí provozovateli vozidla.

§ 125h odst. 8: Určená částka je příjmem obce, jejíž obecní úřad vyzval provozovatele vozidla k uhrazení určené částky.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

§ 2 Pojem přestupku

§ 2 odst. 1: **Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.**

§ 20 Zánik odpovědnosti za přestupek

§ 20 odst. 1: **Přestupek nelze projednat, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok; nelze jej též projednat, popřípadě uloženou sankci nebo její zbytek vykonat, vztahuje-li se na přestupek amnestie.**

§ 60 Podávání vysvětlení

§ 60 odst. 1: **Každý je povinen podat správním orgánům nezbytné vysvětlení k prověření došlého oznámení o přestupku; podání vysvětlení může být odepřeno, jestliže by takovým osobám nebo osobám jim blízkým (§ 68 odst. 4)¹⁵ hrozilo nebezpečí postihu za přestupek, popřípadě za trestný čin nebo by porušily státní nebo služební tajemství anebo zákonem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti.**

¹⁵ Osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec a manžel, partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá právem pocítovala jako újmu vlastní.

§ 76 Zastavení řízení

§ 76 odst. 1: **Správní orgán řízení o přestupku zastaví, jestliže se v něm zjistí, že**

- a) skutek, o němž se vede řízení, se nestal nebo není přestupkem,
- b) skutek nespáchal obviněný z přestupku,
- c) spáchání skutku, o němž se vede řízení, nebylo obviněnému z přestupku prokázáno,
- d) obviněný z přestupku požívá výsad imunity podle mezinárodního práva nebo zákona, ne-
jde-li o osobu uvedenou v § 9 odst. 3,
- e) obviněný z přestupku v době spáchání přestupku nedovršil patnáctý rok svého věku nebo
trpěl duševní poruchou, pro niž nemohl rozpoznat, že svým jednáním porušuje nebo ohro-
žuje zájem chráněný zákonem, nebo ovládat své jednání,
- f) odpovědnost za přestupek zanikla,
- g) o skutku již bylo pravomocně rozhodnuto správním orgánem nebo orgánem činným v trest-
ním řízení,
- h) za přestupek byla uložena bloková pokuta,
- ch) o skutku již bylo rozhodnuto v disciplinárním řízení a rozhodnutí se považuje za postaču-
jící,
- i) obviněný z přestupku nebo navrhovatel zemřel,
- j) navrhovatel vzal svůj návrh na zahájení řízení zpět nebo se, ač řádně a včas předvolán,
k ústnímu jednání bez náležité omluvy nebo bez důležitého důvodu nedostavil,
- k) v řízení o přestupku urážky na cti došlo ke smíru,
- l) věc byla postoupena podle § 71 po zahájení řízení.

§ 83 Přezkoumání rozhodnutí o přestupku soudem

§ 83 odst. 1: **Požádá-li účastník, který podal návrh na přezkoumání rozhodnutí o přestupku soudem, o odložení výkonu rozhodnutí,¹⁶ správní orgán jeho žádosti vyhoví.**

§ 83 odst. 2: Při přezkoumávání rozhodnutí o přestupku soudem se postupuje podle zvláštního předpisu.¹⁷

¹⁶ § 75 správního řádu.

¹⁷ § 244 až 250k občanského soudního řádu.

Tematické články

Jak úředníci pohřbili osobu blízkou – a noviny jim pomáhaly házet hlinu na rakev¹⁸ Jiří Červenka

Varování: Nebude to krátké a většinou ani moc zábavné. Naopak, bude vám z toho smutno.

Jak je všeobecně známo, 19. ledna odešla na odpočinek **osoba blízká**. Tedy vlastně neodešla. Ona totiž nikdy neexistovala. To jen zájmové skupiny dovedně rozšířily pejorativní pojmenování jednoho ze základních občanských práv, zakotvené v Listině základních práv a svobod.¹⁹ Její paragraf 37, odstavec první říká doslova: „Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.“ Zkrátka když něco provedete nebo jste z toho jen podezřelí, bylo by od vás hezké se udat, ale vyšetřující orgán vás k tomu nesmí nutit. A nesmí vás nutit ani k tomu, abyste udali vlastní mámu. Nebo bratra. Popřípadě dceru.

Samozřejmě, že pro vyšetřující orgán je pokušení zavést přiznání jako povinnost hrozně lákavé. Odpadla by mu tím spousta otravné práce s dokazováním a tak. V dávných dobách vyšetřující orgány tyhle komplikace nemusely řešit. Stačilo podezřelého šikovně natáhnout na skřípec, zpřerážet mu nějakou tu kost nebo mu provádět věci tak hrozné, že útlocitného člověka žijícího v 21. století přepadá nevolnost, jen když na letmou zmínku o nich narazí někde v literatuře. Pro vyšetřující orgány to bývaly zlaté časy. Potom se ovšem od zavedené praxe ustoupilo, protože se ukázalo, že má i své nevýhody. Od usekaných údů se snadno ušpinil hábit ctihodného vyšetřovatele. Vnitřnosti vytahané z břišní dutiny zaživa v kobce nehezky zapáchaly. A hlavně se zjistilo, že když se to s motivováním podezřelých k přiznání moc přehání, mají ti zbabělí slaboši tendenci přiznávat se i k tomu, co neprovedli.

Oproti středověkému pojetí „spravedlnosti“ se tak v moderním evropském právu uplatňují některé principy, kterými by soudci ve čtrnáctém patnáctém století pohrdli jako mrzutou obstrukcí: **presumpce nevin** a **právo nevypovídat**. Obě jsou zakotvené ve zmíněné Listině (presumpce nevin ve 2. odstavci článku 40), která je jako součást ústavního pořádku nadřazena všem nižším zákonným normám. Tedy téměř všem. Pokud jste majitelem či majitelkou motorového vozidla, vrátili jste se v sobotu 19. ledna 2013 rovnýma nohama do středověku. **Majitel motorového vozidla nemá na právní výdobytky moderní civilizace nárok.**

Smyslem tohoto příspěvku není rekapitulovat, jak nehorázným legislativním zpraskem (od slovesa zprasiti) novela zákona o provozu na pozemních komunikacích je – to vynikajícím způsobem jemu vlastním formuloval opakovaně D-Fens, naposledy ve článku *Je libo pokutičku se slevou?*²⁰ Nehodlám se zabývat ani tím, co novela přinese v praxi – to mapuje JUDr. Tomáš Beran, rovněž nedostižnou formou, nejnověji ve člancích *Osoba blízká nekončí část I*,²¹ *Osoba blízká nekončí část II*²² a *Osoba blízká nekončí část III*.²³ Nikoliv. Moje cíle pro dnešní večer jsou skromnější: poukázat na inherentně defektní úřednickou mentalitu, jejímž je

¹⁸ <http://jiricervenka.wordpress.com/2013/01/31/osoba-blizka-a-mentalita-uredniku>

¹⁹ <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

²⁰ <http://www.dfens-cz.com/view.php?cisloclanku=2013011803>

²¹ <http://www.autoweb.cz/beran-osoba-blizka-nekonci-cast-i>

²² <http://www.autoweb.cz/osoba-blizka-nekonci-cast-ii-52246>

²³ <http://www.autoweb.cz/osoba-blizka-nekonci-cast-iii>

zpoplatnění práva nevypovídat plodem, a pozastavit se nad rolí, kterou ve společenské (ne)diskuzi o tomto citlivém tématu sehrály nejrozšířenější sdělovací prostředky.

Pokud máte málo času nebo jste si uvařili jen malé kafe, můžete následující kapitolu klidně přeskočit a přejít rovnou k cestě do hlubin úřednickovy duše.

Historická vsuvka

Dokud se rychlost měřila tak, že u silnice stál policajt s trojnožkou nebo dobře maskovanou fabií s Ramerem v masce chladiče, problém s „výmluvami“ neexistoval. Z principu ani nemohl. O pár desítek metrů dál totiž čekala tlupa uniformovaných výběrčích. A těm jste těžko mohli tvrdit, že jste za těch několik málo sekund převzali řízení od kamaráda ze Zairu, který vyskočil za posledním kandelábrem.

Jenže pak se měření rychlosti chopily obce. Zpočátku bývalo možné vídat radary i v autech městských strážníků, ale pak chytrým úřednickým hlavám došlo, že strážníci přece nejsou od toho, aby měřili rychlost. Kdepak, ti přece musí nasazovat botičky chudákům, kteří ve městech s chronicky poddimenzovanou a léta zanedbávanou dopravní infrastrukturou nemají kde zaparkovat. Přenechme měření rychlosti strojům! A tak začaly vyrůstat po České republice radary jako houby po dešti. Napřed ty statické, později přibyly vychytralé úsekové radary. Praha je jimi dnes tak prošpikovaná, že by tomu ani Orwell nevěřil.²⁴

V instalaci měřičů rychlosti měla často namočené své hamižné prsty firma Czech Radar, která někde dokonce v rozporu se zákonem přestupky i „zpracovávala“. A samozřejmě si účtovala provizi z vybraných pokut. Nejednou až šedesát procent.²⁵

Výsledek byl nevyhnutelný. Radary se téměř nikdy neobjevovaly tam, kde by to mělo smysl z hlediska bezpečnosti. Na takových místech totiž převážná většina řidičů jezdí pomalu instinktivně. Zato bujely s nezastavitelností bolševníku všude tam, kde vyplývala očividně na povrch zbytečná restriktivnost plošných rychlostních omezení. Flagrantním příkladem byl radar před léta nepoužívanou železniční vlečkou v Mělníku. Copak, pane řidiči? Vy jste nevěděli, že ve vzdálenosti 50 m před železničním přejezdem a při jeho přejíždění smí řidič jet rychlostí nejvýše 30 km/h?

Bylo to všechno hezky vymyšlené. Možná až moc. Stále více řidičů, kteří sami sebe považují za slušné a obezřetné, nacházelo ve schránce výzvu k podání vysvětlení. Tu ohledně mělnického přejezdu, jindy kvůli naměřeným 94 km/h na pražské Jižní spojce, do toho nějaké to parkování. V kombinaci s nesmyslně tvrdě nastaveným bodovým systémem **začala epidemie automatických měřičů přímo ohrožovat živobytí mnoha tisíc zcela bezproblémových řidičů**, kteří nikdy nezavinili žádnou nehodu, nikoho neohrozili a zákonu se nevzpěchovali. A najednou měli platit vysoké pokuty nebo dokonce přijít o řidičský průkaz kvůli přestupkům očividně zcela bagatelním?

Bylo zjevné, že tady nejde o bezpečnost, ale o dobře promazaný stroj na výběr dodatečného komunálního zdanění, bohužel s neblahými vedlejšími škodami pro zaskočené plátce nové berně. Stalo se, co se stát muselo. Řidiči se začali bouřit. Potichu, jak je v Česku zvykem, ale o to účinněji. Začali ve velkém odpírat součinnost. Odmítali říct, pokud to nebylo z fotografie jasně patrné, kdo v době spáchání přestupku seděl za volantem. Využili jednoho ze svých základních práv. Práv, které společnost neupírá ani poslednímu kriminálníkovi.

²⁴ <http://www.auto-mania.cz/prehled-prujezdovych-radaru-a-mist-s-merenim-rychlosti-v-praze/>

²⁵ <http://www.osbid.cz/2008/09/bezpecna-mesta-v-poradu-reporteri-ct/>

Chytli se snad samozvaní lenní páni na radnicích za nos a zamysleli se, jestli to s tím dojením trochu nepřepískli? Nebo alespoň sebekriticky zapřemýšleli, zda zvolili k perzekuci to nejvhodnější technické řešení, když se bez dobrovolného přiznání řidičů ocitají v absolutní **důkazní nouzi**? Ale kdepak. Úřady přece nikdy nedělají chyby.

Nevyvíjí-li se realita podle jejich očekávání, je chyba v realitě, nikoliv v očekávání. A chybu je třeba napravit.

Cesta do hlubin úřednickovy duše

Radarová lobby připravila a skrze svého užitečného idiota Humla protlačila legislativním procesem neuvěřitelný zákon, který měl skoncovat s „výmluvami na osobu blízkou“. To spojení stojí za bližší analýzu. Svědčí totiž o naprosté a strukturální neúctě jeho autorů k základním ústavním principům. Jen si to přečtete nahlas. **Výmluva na osobu blízkou**. Slyšíte to mrzké čecháčkovství? Tu snahu vykroutit se ze zaslouženého trestu? O to přesně duchovním otcům tohoto rafinovaného spojení šlo. Vytvořit zdání, že cílem je spravedlivé potrestání nepoctivých padouchů. Je to návrat do středověku, kdy obvinění se rovnalo usvědčení.

Nechme za všechny promluvit například pana Pavla Vaňátka, vedoucího dopravního odboru radnice v Turnově. „Sedm radarů zaznamená měsíčně tři tisíce až tři tisíce pět set přešupků proti povolené rychlosti. (...) Ze zbylých osmdesáti procent řidičů se více než polovina vymlouvá, že za volantem seděla osoba blízká,“ řekl ten moudrý muž regionálnímu reportérovi iDnes.cz v článku *Turnovské radary jsou dobrý byznys. Ale řidiči lháři se pokutám vyhnou*.²⁶ Samozřejmě nic takového vědět nemůže. Ta více než polovina ze zmíněných osmdesáti procent se prostě nepřiznala a před zákonem jsou tak nevinní. Pan Vaňátko se ovšem zjevně cítí být nad zákonem. A reportér tu zvrácenou hru hraje s ním.

Vůbec ho nenapadlo pozastavit se nad tím, jestli třeba jen promile z těch neobjasněných přešupků nemají na svědomí synové, dcery, manželé a manželky osob, na které je vyfotografované auto registrované. A jestli svět, ve kterém donutíme otce žalovat na syny a manželky na manžele bude opravdu lepší než ten, ve kterém radnice vyberou na pokutách méně, než si vysnily.

Stejně příznačné je, že při obhajobě investic do automatických radarů pan Vaňátko není schopen citovat žádnou statistiku. Uvádí pouze obecná subjektivní pozorování ve stylu „lidem se lépe přechází“. Možná tomu nebudeš věřit, milý čtenáři, ale až na naprosto ojedinělé výjimky **obce dopad automatických radarů na vývoj nehodovosti v měřených úsecích vůbec nesledují!** Pokud se vůbec ohánějí nějakými tvrdými čísly, tak počtem spáchaných přešupků před a po instalaci radaru – z toho ovšem nevyplývá nic jiného než to, nakolik řidiči považují omezení rychlosti v daném úseku za nepodložené.

Středověké pojetí občanských práv by samozřejmě úředníci nižších územněsprávních celků nemohli nikdy prosadit, kdyby neměli zastání na nejvyšších místech. Vyššími úředníky se ale stávají zase jen lidé z řad úředníků nižších (popřípadě rodinných příslušníků a známých těch, kdo stojí v byrokratickém aparátu ještě o příčku výš) a mentalita velkého biče a malého dvora pro vzpurné poddané je v nich hluboce zakořeněná. Například paní Mgr. Šárka Homfray, zástupkyně ředitele odboru legislativy Ministerstva dopravy, uvedla v tendenčním

²⁶ http://liberec.idnes.cz/poctivi-ridici-plati-turnovu-za-radary-miliony-f50-/liberec-zpravy.aspx?c=A121012_165706_liberec-zpravy_ddt

článku *Osoba blízká? Odvrátit pokutu už nepomůže*²⁷ na Deník.cz, že za nejdůležitější ze změn silničního zákona považuje „rozhodně změny v souvislosti s institutem osoby blízké, na který se do této chvíle vylouvalo hodně řidičů.“ Opět ta známá písnička!

Dále paní Homfray v rozhovoru vysvětluje, že „provozovatel (...) ručí i za to, že osoba, které je vozidlo zapůjčeno, s ním bude jezdit podle zákona a nespáchá přestupek.“ Jako daňový poplatník jsem hluboce znepokojen tím, že **vysoká úřednice veřejné správy označuje v médiích velkou skupinu občanů za lháře** a že jim ukládá povinnosti, které nelze při nejlepší vůli splnit bez zásadního omezení kvality života. Proto jsem se na ni obrátil se dvěma dotazy:

1. Jak víte, že – a kolik – řidičů se vylouvá na institut osoby blízké? Pokud vím, osoby, jimž nebyla prokázána vina, jsou před zákonem a tedy i před orgány veřejné správy nevinné.

2. Poradíte, prosím, jak má provozovatel zajistit, aby osoba, které je vozidlo zapůjčeno, s ním jezdila podle zákona a nespáchala přestupek?

Reakce přišla z jiné e-mailové adresy, ale přece: „Podle dostupných statistik je zřejmé, že velké množství (až polovina) případů, kdy je radarem zjištěno překročení nejvyšší dovolené rychlosti, je odloženo a neprojednáno v přestupkovém řízení, jelikož se nepodaří zjistit skutečného pachatele. Oslovený provozovatel vozidla v takových případech uvádí, že ví, komu vozidlo svěřil, ale jedná se o osobu jemu blízkou, a tudíž využívá svého práva vůči této osobě nevypovídat. Pro tuto situaci se v běžné řeči ujal pojem výmluva na osobu blízkou.“

Ne, ten pojem se neujal, paní Homfray. Ten zaseli lidé jako vy. Lidé, kteří dílčímu byrokratickému cíli – za každou cenu vybrat pokutu – podřídí nezákladnější principy společenského uspořádání! Odpověď na druhou otázku je ovšem ještě výživnější:

„Provozovatel má již dnes několik zákonných povinností, a to nepředat řízení vozidla osobě, která není držitelem příslušného řidičského oprávnění, není k řízení vozidla dostatečně tělesně a duševně způsobilá, v potřebném rozsahu neovládá řízení vozidla a předpisy o provozu na pozemních komunikacích, je pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky nebo jejíž schopnost k řízení vozidla je snížena v důsledku jejího zdravotního stavu. Dále provozovatel vozidla nesmí přikázat nebo svěřit samostatné řízení vozidla osobě, o které nezná údaje potřebné k určení její totožnosti. Pokud i při dodržení těchto zákonných podmínek dojde k jednání vymezenému v § 125f, může provozovatel buď sdělit údaje o řidiči, čímž se své odpovědnosti zprostit, nebo odpovědnost převzít a s řidičem se na řešení situace dohodnout soukromě. Nejdříve by si tedy provozovatel měl zvážit, komu vozidlo k řízení svěří, a komu ne, a následně si i rozmyslet postoj pro případ, kdy k porušení předpisů dojde.“

Ponechám ke zvážení ctěnému čtenáři, zda je paní Homfray jednoduše hloupá, nebo se této průhledné manipulace dopouští cíleně. Nepředat řízení vozidla osobě, která k tomu není oprávněná či způsobilá, je snadné, protože si to lze ověřit předem. Naproti tomu zaručit (slovy paní Homfray), aby s vozidlem nebyl spáchán přestupek, je od okamžiku vydání klíčů z ruky objektivně nemožné! Podle logiky paní Homfray bychom tedy museli buď zcela přestat půj-

²⁷ http://www.denik.cz/z_domova/osoba-blizka-odvratit-pokutu-uz-nepomuze-20130117.html

čovat auta svým rodinným příslušníkům – což, jak mi jistě potvrdíte, je dnes ve většině domácností naprosto běžná praxe – nebo být připraveni své rodinné příslušníky na vyzvání udat. Těžko věřit, že někdo, kdo má na vizitce spojení „legislativní odbor“, považuje takovýto zásah do mezilidských vztahů za méně závažný než nepotrestání bagatelních a mizerně dokázaných přestupků v silničním provozu.

Uvedené příklady jsou jen dva z mnoha. Úředníci jsou zkrátka úředníci a jiní nebudou. Historie veřejné správy od nejdávnějších časů je historií svévole, šikany, pohodlnosti a korupce. Všude tam, kde společnost na okamžik poleví v ostražitosti, se byrokratický aparát rychle mění v Hydru útlaku. Jako občana mě nicméně děsí, **jak snadno si úřední šiml podrobil zákonodárný proces v tak závažné kauze** – a propadám beznaději z vědomí, že **zde zcela selhala velká média**. Novináři sami sebe rádi pyšně označují za hlídací psy demokracie. Ale co udělali, když se naskytla tahle příležitost vybřednout na chvíli z banalit a pořádně na establishment zaštěkat? Jako jeden muž – pardon, pes – stáhli ocas a jen poslušně předžvýkávali téma tak, jak jim ho podali v misce Vaňátkové, Humlové a Homfray této země. A tak je to vždycky.

Ať už věříte, že média pracují ve službách nějakého vyššího plánu, nebo si jako já myslíte, že jde o prostou výslednici snaživého aktivismu redaktorů, tuposti editorů a autocenzorské tendence zavděčit se nepsanému diktátu politické korektnosti, závěr z toho vyplývá jen jeden: až budete mít příště dojem, že si někdo hodlá vytříit zadnici s vašimi základními právy a občanskými svobodami, nečekejte, až vám vaše tušení potvrdí článek v oblíbeném listu. Nemuseli byste se dočkat.

Je libo pokutičku se slevou?²⁸

D-FENS

vydáno 18.1.2013

Zítřka se kocourkovská veřejnost probudí do zvláštní situace. Každému z nás, kdo provozuje nějaké vozidlo vznikne přes noc nová povinnost, která je popsána takto:

„(3) Provozovatel vozidla zajistí, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích stanovená tímto zákonem.“

Je to uvedeno v § 10 zákona o provozu na pozemních komunikacích ve znění platném od 19.1.2013. Co to znamená? Pokud jste provozovatelem vozidla, tedy osobou zapsanou jako provozovatel ve velkém technickém průkazu, jste zodpovědný za to, že s vaším vozidlem kdokoli poruší dopravní předpisy. Pokud na to dojde, spácháte správní delikt popsáný v témže zákoně takto

„Právnícká nebo fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že jako provozovatel vozidla v rozporu s § 10 nezajistí, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích stanovená tímto zákonem.“

Za tento správní delikt odpovídáte v případě, že porušení pravidel bylo zjištěno prostřednictvím automatizovaného technického prostředku používaného bez obsluhy při dohledu na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích nebo se jedná o neoprávněné zastavení nebo stání, porušení povinností řidiče nebo pravidel provozu na pozemních komunikacích vykazuje znaky přestupku podle tohoto zákona a porušení pravidel nemá za následek dopravní nehodu.

Ve všech ostatních případech se bude jednat o přestupek tak, jak jsme byli zvyklí, tedy odpovědnost za toto jednání nese jeho pachatel.

Podle dosavadních informací budou správní orgány postupovat takto:

- provozovatele vozidla obešlou výzvou, která obsahově poněkud připomíná platební příkaz, ale neplyne z ní žádný závazek. Provozovatel může do 15 dnů zaplatit nebo nedělat nic.
- pak učiní správní orgán „nezbytné kroky ke zjištění pachatele přestupku“, představte si pod tím co chcete, může to být například předvolání k podání vysvětlení. Pokud totožnost pachatele domnělého přestupku zjistí, pokračuje přestupkové řízení.
- pokud nezjistí pachatele přestupku, zahájí správní řízení s provozovatelem vozidla pro správní delikt.

Provozovatel také získává evropsky unikátní možnost udat řidiče vozidla, pokud jeho totožnost zná, a to formou písemného sdělení poté, co neuhradí poplatek za nepodání vysvětlení, pardon, pokutu za správní delikt. Tento postup zakotvuje odst. 6 § 125 h zákona. Pokud tedy chcete například pozlobit neoblíbeného souseda, pedagoga, politika, tchyni nebo jinou osobu, která se na vašem žebříčku popularity nachází nížko, hurá do toho. Bude proti němu zahájeno přestupkové řízení. Bude muset na úřad podat vysvětlení a dokonce bude existovat

²⁸ <http://www.dfens-cz.com/view.php?cisloclanku=2013011803>

něco jako důkaz ve formě vašeho prohlášení, takže to nebude mít úplně snadné. Pokud bude dementní, tak ho na to nejspíš usmažej.

Za správní delikt provozovatele vozidla se uloží pokuta. Pro určení výše pokuty se použije rozmezí pokuty pro přestupek, jehož znaky porušení pravidel provozu na pozemních komunikacích vykazuje; pokuta však nepřevyší 10 000 Kč. Za správní delikt nejsou udělovány trestné body v evidenci řidičů. Více správních deliktů u jednoho správního orgánu se projedná ve společném řízení.

Nebudu v tomto článku rozebírat, jak se s tím vypořádat (to jsme udělali jinde), zaměřím se na poněkud jiné souvislosti této legislativní změny.

Tato změna zákona je řečí médií tzv. „skoncování s osobou blízkou“, „zatočení s osobou blízkou“, „odstranění problému osoby blízké“, které nám přinesla legislativní aktivita strany Věci veřejné a jejího tehdejšího poslance Humla. Celý návrh je poměrně odfláknutý a jeho aplikace do praxe nebude snadná. Autoři návrhu vycházeli z předpokladu, že tato zákonná konstrukce v podstatě umožní posílat lidem za určité delikty složenky, jejichž zaplacení bude bonifikováno neudělením trestných bodů. Nepochybuji, že 90 % pitomců zaplatí a dobře jim tak.

Jde tedy hlavně o peníze. Musíme si uvědomit, že dopravní buzerace představuje regulární byznys za 2,5 miliardy ročně s potenciálem růstu.

Skutečná funkce tohoto zákonného ustanovení je zpoplatnění nepodání vysvětlení. Jak jsem říkal mnohokrát a jak s oblibou opakuji, neexistuje žádná osoba blízká, existuje ústavou dané právo nevypovídat proti sobě a lidem, kterým by výpověď uškodila. Nazývat užití tohoto práva „fintou“ je lidskoprávní masochismus a hrubé ignorantství – nabízí se analogie s „fintou s obhájcem“ u soudu, kdy za peníze najatý člověk v roli obhájce činí kroky, které nakonec mohou vést k nepotrestání pachatele, kterého policie pracně usvědčila a státní zástupce pracně obvinil a jako výraz respektu k oběma státním složkám by se „finta s obhájcem“ měla „odbourat“, aby v naší zemi bylo spravedlivěji.

Právo nevypovídat prošlo staletým historickým vývojem, na jehož konci stál poznatek, že udávat své blízké je společensky mnohem závadnější než nepotrestat delikt, který k nepodání vysvětlení vedl. Toto právo přežilo v nedotčené podobě čtyřicet let socialismu a neustálo až dnešní dobu, přičemž jsem opravdu fascinován lehkostí, s jakou jsme se ho v tomto specifickém případě vzdali. Humlův zákon zavádí nikoli odstranění, ale zpoplatnění tohoto práva. Stejně dobře může být příště například zpoplatněno právo vycestovat nebo přijímat informace. OK, chceš číst státem necertifikovaný, pravděpodobně závadný blog? Zaplať pokutu za přestupek, pardon, za správní delikt majitele počítače, který nezajistil, aby na jeho přístroji nebyly zobrazeny závadné stránky.

Můžete se tedy rozhodnout, že nebudete vypovídat, ale provozovateli vozidla tak přivodíte odpovědnost za správní delikt.

Co je správní delikt? Jiný správní delikt je věc, která se předkladatelům zákona hodila do krámu. Je to specifická forma trestného jednání, při kterém se nezkoumá, kdo něco zavinil, stačí, že se to stalo. Tato kategorie deliktů, něco jako zobecněný přestupek, se používá v případech, kdy by nebylo účelné zkoumat, kdo se dopustil jakého jednání, protože pro vznik odpovědnosti postačí, že se něco stalo. Některé známé příklady správních deliktů fyzických osob:

- Správní delikt ředitele nebo zařízení odpovědného za ústavní nebo ochrannou výchovu (§ 35 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.)

- Porušení některých povinností v souvislosti s prováděním sbírek (§ 25 odst. 3 zákona č. 117/2001 Sb.)

- Nesplnění některých povinností stanovených k obraně státu (§ 64 zákona č. 222/1999 Sb.)

Jak vás asi napadá, aplikace tohoto pojmu do dopravní problematiky je účelová a stalo se tak proto, aby bylo možné obejít principy materiální pravdy a presumpce nevinny. Jinak řečeno, aby pachatele nebylo třeba usvědčit. Takový postup lze těžko označit za charakteristický pro právní stát. Když to domyslíte do těchto detailů, dojde vám, že žijeme v pořádných sračkách.

Ptáte se možná, jak se máte vypořádat s povinností provozovatele zajistit, aby jeho vozidlo bylo používáno v souladu se zákony? A to přesto, že ve vozidle nesedíte, nejste ani nikde poblíž, ani neexistuje žádná jiná cesta, jak byste mohli přímo nebo nepřímo chování řidiče ovlivnit. Tuto povinnost máte kdykoli: ať jste v posteli, na záchodě, v kómatu nebo na druhém konci světa, s jedinou výjimkou: že řídíte sami. Popravdě, není možnost, jak byste mohli v praxi této povinnosti dostát. Zákon zde ukládá povinnost, která je nesplnitelná. Nabízí se analogie s obchodním právem, kde od počátku nesplnitelné podmínky typu „dám vám dceru, až koště rozkveté“ nejsou platné a mohou mít za následek neplatnost celého právního úkonu. Jenže naši zákonodárci si takovou otázku vůbec nekladli; uvedená povinnost je v zákoně pouze z formálních důvodů, protože sankci lze uložit pouze za porušení povinnosti a od toho tam právě ta povinnost je. Jinak řečeno, je to účelově vytvořená skutková podstata, aby bylo zač trestat.

Běžného provozovatele staví tato novela do nevýhodné pozice ještě z jiného důvodu. Zatímco právní úprava přestupku je celkem jasná (zákon č. 200/1990 Sb.), procesní náležitosti různých správních deliktů jsou popsány v příslušných zákonech (např. již zmíněný zákon o ochraně spotřebitele) a obecně se na ně vztahuje správní řád. V případě Humlova zpraveného zákona vzniká mnoho nejasností, neboť esenbák a jeho partička nedomysleli všechny alternativy. Trochu to připomíná zákon o prezidentské volbě.

Pro začátek:

Víte nebo našli jste v tom zpraveném zákoně, jak se zachovat, pokud výzva podle § 125h bude protiprávní?

A to není vše. Předkladatelé zákona věřili, že jim konstrukt v podobě „správního deliktu“ umožní posílat složenky a hrabat prachy, aniž by se museli utápět v přestupkové agendě a trapném dokazování, že dané jednání bylo dostatečně prokázáno a že bylo skutečně škodlivé, což je k smrti znepokojuje. Bohužel, mám pro ně špatnou zprávu.

Při dokazování, které správní orgány provádějí, jim sice odpadá subjektivní stránka, ale zbytek zůstává. A tak například zákon případně judikatura říká o správním deliktu, že jednání pachatele musí být projevem jeho vůle (což pro provozovatele, který nemá vliv na bezprostřední chování řidiče tak docela neplatí, protože k porušení pravidel došlo zcela mimo jeho vůli), spáchaný skutek musí být protiprávní, musí být škodlivý, přičemž mezi škodlivostí a daným jednáním musí být příčinná souvislost, čili musí plnit stejné podmínky trestnosti jako přestupek. Zde zákonodárce pod vlivem své praxe u SNB předpokládal, částečně správně, že běžný občan se o zákony nezajímá a raději zaplatí, než by se poradil s právníkem.

A navíc v důsledku své vlastní kreativity vestavěl soudruh Huml a jeho team z MDČR do zákona fičury, za které mu úředníci jistě poděkují:

- Ustanovení o společném deliktu. Dovedu si například představit situaci, kdy provozovatel různými cestami prodlužuje řízení o správním deliktu (např. udáním totožnosti fiktivní osoby, která jeho auto řídila, kterou budou muset „odstíhat“ pro přestupek, ačkoli mu to nakonec nepřišijí) a někdy zhruba po půl roce řekne – OK, já tady mám další správní delikt, trvám na společném řízení – a zase to bude protahovat – až nakonec, téměř po roce, oznámí správnímu orgánu, že se tedy doznává, protože vozidlo v prvním případě řídil on. Tím pádem neplatí, že by nebylo koho stíhat, takže není splněna podmínka pro správní delikt FO a jedná se o přestupek, který ale už nelze potrestat (prekluze).

- Definice „automatizovaného technického prostředku používaného bez obsluhy při dohledu na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích“, neboť neexistuje žádný předpis, který by určoval, jaká zařízení jsou automatizovaná (IMHO všechna, protože ve všech se samočinně odehrají nějaké akce, které nakonec vedou ke změření rychlosti nebo zaznamenání jízdy na červenou), jaká jsou používána bez obsluhy (IMHO žádná, protože je minimálně někdo musel zapnout a jednou za rok ověřit, což jejich používání bez lidské obsluhy vylučuje) a zda se tak děje při dohledu na bezpečnost provozu (IMHO tohle musí někdo doložit, a to v každém jednotlivém případě, což nebude právě snadné).

Pokud tedy preferujete manévrový boj s aparátem, kupte Humlovi bonboniéru. Další postřehy Dr. Berana k Humlově zprasku naleznete zde.²⁹

Touto zákonnou změnou také stát rezignuje na bodový systém. Pro řidiče, i pro toho, který nemá zájem o nějaký konflikt s aparátem, je lepší se nechat stíhat a potrestat za správní delikt, protože žádné body nedostane. Protože většina bodů je udělena za bagatelní přestupky, mnohdy zjištěné právě kamerami nebo radary, poklesne počet řidičů, kteří dostanou body. Tím pádem je v ohrožení podnikatelský záměr všech těch stoupenců systému silniční buzerače, kteří do něj investovali své peníze, a mám nyní na mysli zejména to různé nakupování bodových odpustků formou „škol bezpečné jízdy“, kde jim moroni jako svazarmovec Patera vkládají do hlavy řidičské zlozvyky výměnou za peníze. Budou si to asi muset s Humlem nějak vyřídit, jinak jim pramen hojnosti vyschne.

Myslím, že následující týdny budou celkem zajímavé. Zejména mne budou zajímat postoj „mlčící většiny“, která de facto umožnila odhlasování toho svinstva, až jim přijde papír, že mají buď poslat peníze nebo udat manželku, dítě, automechanika. Aby brzy nevznikla popptávka po „vyřešení problému s řešením problému osoby blízké“. Předpokládám, že dominantní strategie správních orgánů pro další týdny bude ve znamení masivního snižování pokut navržených „na první pokus“ obsažených ve výzvě spolu s masivní mediální kampaní. Bude nám vysvětleno, že nechat se usvědčit ze správního deliktu, tedy v rámci té účelové právní konstrukce, je vlastně výhodné, protože pokuta je nižší a nejsou za to body. Média se budou rozplývat nad tím, jaké částky „vybraly obecní rozpočty od pirátů“ a co se za ně vše podařilo zvelebit. Ten, kdo se postaví tomuto záměru a bude postupy úřadů v souvislosti s výběrem poplatku za nepodání vysvětlení klást odpor, bude veřejnosti předkládán jako zlý, zlý, ošklivý pirát, který chce prostému lidu sebrat ten výhodný správní delikt a slevu na pokuty.

Nehodlám hrát tuhle hru a jak jsem zmínil, mým cílem je dostat ty sračky k ústavnímu soudu. Ne snad přímo pro věc samotnou, ale pro princip. Není přece možné, aby se obcházely základní principy práva tímto způsobem. To je pro budoucnost velmi nebezpečné, protože to mohou využívat i jinde mimo poměrně speciální oblast dopravy. Už jsem také učinil nějaké

²⁹ <http://www.autoweb.cz/osoba-blizka-nekonci-cast-ii-52246>

kroky k tomu, aby se to tam dostalo a bylo to tam fest, a nedočkavě čekám, jaká se ustálí se praxe správních orgánů. Nedělám si iluze v tom, jak asi bude ústavní soud pod vedením soudruha Rychetského rozhodovat a určitě se neobávám, že by se jednalo o ústavní fundamentalismus, protože pro Ústavní soud není nejvyšší hodnotou ústava, ale stát. Ústavní soud nepochybně sáhne po takové argumentaci, jako že „je třeba zvážit zájem společnosti na potrestání přestupku“ nebo „tím, že pan X. někomu půjčil auto, vzal na sebe dobrovolně riziko, že může být stíhán pro správní delikt“ apod. a celou akci jsme naplánovali s ohledem na tyto potenciální pseudoargumenty.

Dosavadní FSM, tedy návod na nespolupráci s úřady, nasměroval systém dopravní buzerace do celkem slušné defenzívy. Dokonce si policejní zmrdi stěžovali na parlamentní půdě, že „návodů na nepodání vysvětlení visí na internetu“. Rozumějme, na internetu visí návod, jak má občan využívat svá práva, jaká to hrůza, hlavně z pozice policisty. Ale myslím si, že tentokrát je zlo více strukturované a my musíme být důslednější a potřebujeme networking. Potřebujeme informace, jakým způsobem jednotlivé správní orgány pracují s Humlovým pra-sozákonem a jak reagují na různá podání a způsoby obhajoby, protože jen tak může být protí-úder efektivní.

Pokud tedy máte zájem přiložit polínko pod kotel, ve kterém se povaří soudruh Huml, neváhejte se se mnou podělit o vaše kauzy. Jména a data můžete vyčernit, zajímají mě postupy a chyby v nich.

Osoba blízká nekončí – část I³⁰

JUDr. Tomáš Beran

vydáno 13.1.2013

19. leden 2013 se blíží a „palebná příprava“ některých médií ohledně „osoby blízké“ nabírá na síle. A tak jakkoli toto téma již bylo předmětem některých článků v minulém roce, určitě pomůže se podívat na argumentaci, kterou slýcháváme v televizi a uklidnit řidiče ohledně toho, co se bude dít po 19. lednu.

Ještě než se dostanu k základním právním argumentům (v dalším článku), nemohu si odpuštit pár poznámek v rovině „filosofické“:

1) Když tak slyším zprávy v televizi o tom, jak „osoba blízká končí“ a vidím u toho přesvědčivě rozhořčené a přísné tváře redaktorů, často si vzpomenu na hru „Ivánku, kamaráde“, kde se jeho účastníci o podobných mediálních výstupech vyjadřovali velmi obhrouble a je mi líto, že to musím říct, ale nabízí se to v této souvislosti znovu. Sám mám dilema, jestli jsou ti novináři jen tak neinformovaní (čti „hloupi“) nebo to dělají schválně (čti „navedení“).

2) Nelíbí se mi, jak se mluví o „osobě blízké“, když o osobu blízkou téměř nejde. Diskuse je o právu nevypovídat proti sobě, to v první řadě, jakkoli si jsem vědom toho, že řidiči sami svou neznalostí k této „přezdívce“ přispěli, když chodili vypovídat s tím, že „řídila osoba blízká“, místo aby říkali, že využívají svého práva nevypovídat. Ale nad tím jsem lkal už v posledních článcích, tak se nechci moc opakovat, nicméně přesto znovu zdůrazním, že tedy jde v první řadě a hlavně o právo nevypovídat proti sobě.

3) Když jsem se na to znění ustanovení §125f zákona č. 361/2000 Sb. znovu pro účely psaní tohoto článku díval, s poněkud hořkým a smutným povzdechnutím jsem musel „obdivovat“, s jakou až okatou drzostí a bezohledností vůči právu nevypovídat stanovil zákonodárce povinnost, která je nesplnitelná. Když by to nebylo tak neakceptovatelné a pobuřující, člověk by to mohl z profesního hlediska skutečně „obdivovat“. Je to názorná ukázka arogance moci a opovržení základním právem nevypovídat zakotveným v Listině ve stylu „my ten penězovod z pokut musíme nějak zachránit, děj se, co děj“.

„Odsouzeníhodné“ je zde zejména to, s jakou rafinovaností a až podlostí na to zákonodárce šel. Přímý útok na Listinu (tj. zakázat právo nevypovídat) si nemohl dovolit, to by příliš snadno nahrál argumenty stěžovatelům, takže se nikde ani slůvkem nezmínil, že by právo nevypovídat bylo jakkoliv dotčeno.

Protože přímý útok možný nebyl, šel na to oklikou. Záměrně stanovil objektivně nesplnitelnou povinnost v podobě povinnosti zajistit, aby s vozidlem nebyl spáchán přeštek. Ruku na srdce, lze to zajistit? Nelze! I kdybyste seděli jako vlastníci vozidla na místě spolujezdce, tak do řízení řidiče zasahovat stejně nemůžete, a to nezmiňuji skutečnost, že když někomu auto (zejména v rodině) půjčíte, tak si ten dotyčný jede zpravidla sám, resp. bez vás. Máte tedy možnost zamezit tomu, aby řidič s Vaším autem neporušil předpisy? Nemáte! Ta povinnost je prostě objektivně nesplnitelná.

³⁰ <http://www.autoweb.cz/beran-osoba-blizka-nekonci-cast-i>. V následujících článcích je množství aktivních odkazů, které z důvodu přehlednosti vypouštím a zájemcům doporučuji jejich přečtení na internetu. 2. a 3. díl článku z valné části obsahují argumentaci obsaženou v tomto manuálu, proto je vypouštím.

Věděl to zákonodárce, když to připravoval? Samozřejmě, že to věděl. Moc dobře to věděl a dal to tam takto schválně a záměrně. A proč dal zákonodárce do zákona úmyslně nesplnitelnou povinnost? Aby nás dostal tam, kam chce. Totiž do pozice, kdy nebudeme moci využít našeho základního práva nevypovídat, protože jinak za to zaplatíme (tedy zaplatíme za to, že jsme nesplnili nesplnitelnou povinnost, ale jak bychom ji mohli splnit, když je nesplnitelná, že?), anebo protože jinak musíme sdělit, kdo vozidlo řídil a tím se popře právo nevypovídat. Ve finále se tak dostane k těm penězům tak či onak, buď od řidiče nebo od provozovatele.

Velmi chytré. Až na to, že stanovit nesplnitelnou povinnost je rozhodně protiústavní a jako takové napadnutelné. Stejně jako druhá strana mince, a to stanovení „odpuštění“ za využití našeho základního práva. Jakoby nám zákonodárce říkal: „Chceš své právo nevypovídat využít? Ale jistě, ovšem napřed za to zaplat!“ Ale co je to za základní právo, když si za jeho užití musíme platit poplatek, že?

4) Tolik k úvahám zákonodárce a ještě musím okomentovat jeden důležitý aspekt, který v diskusích často slyším. Víím, že se najdou lidé, kteří budou můj (a nejen můj) intenzivní nesouhlas a šok nad bezohledným a samoúčelným znásilněním základního práva považovat za čecháčkovství ve stylu „porušuje předpisy a ještě kvičí, když si na něj někdo konečně došlápně“, ale prosím všechny zastánce myšlenky, že je konečně dobře, když se na porušovače předpisů došlápně, aby se pokusili číst v této novele mezi řádky.

Uvědomte si, že touto novelou nejde hodnému zákonodárci o vaši bezpečnost. Kdyby mu o ni skutečně šlo, nikdy by neudělal to, co udělal. Nikdy by tu novelu nenapsal takto úzce, účelově a prvoplánově. A nikdy by nepovažoval věc za vyřízenou tím, že „někdo“ zaplatí a „je jedno kdo“, hlavně když zaplatí. Snad právě na tomto bodu lze nejlépe vidět to, že nejde o bezpečnost, jde jen a jen o peníze a jejich tok. Opravdu věříte, že smyslem pravidel silničního provozu a jejich (ne)dodržování je další „zdanění“ této činnosti v podobě příjmů z pokut? Není to náhodou tak, že tady přeci nikdy nešlo a nemělo jít o peníze, ale primárně o bezpečnost silničního provozu? Povšimněte si, jak daleko se původní smysl toho všeho (komfort a bezpečnost řidičů) odchýlil k čistému „kasírování“ ve stylu „zaplat', kdo zaplat', zbytek nás nezajímá“.

Pokud stále věříte v osvíceného zákonodárce, jehož jediným bohulibým posláním je vaše blaho, a proto i tuto jeho iniciativu hodnotíte kladně, pak se prosím pečlivě podívejte na tuto novelu a na její zřejmou účelovost ve snaze zachovat tok z penězovodů nedotčený.

Zákonodárci jde jen o zachování penězovodů, které se možná začaly zadrhávat v důsledku většího a většího odporu řidičů nechat se oškubávat jako slepice za skutky, které ve skutečnosti nemají a neměly žádný negativní dopad na bezpečnost silničního provozu (viz mnou již opakovaně zmiňované miliony překročení rychlosti ročně v Praze na Jižní spojnici).

Než tedy začnete (někteří z vás) opět rozvíjet argumenty na téma, že to je „typické čecháčkovství“, „švejkování“ apod., zamyslete se nad tím, jestli to opatření je nebo není legitimní. A jestli směřuje k účelu, ke kterému směřovat má, tzn. nikoliv, jestli se zlepšil výběr z pokut a jestli řidiči budou více dodržovat nesmyslně nízké rychlostní limity, ale jestli to přinese na silnice více bezpečnosti a komfortu.

Samozřejmě pokud se na věci díváte tak, že cokoliv vyjde ve Sbírce zákonů je Písmo svaté, tzn. berete to jako dogma, nad kterým se nesmí přemýšlet a které se nesmí zpochybňovat a jestli věříte v to, že rychlostní limity jsou všude a vždy nastaveny přesně a perfektně a že co zákonodárce, úředník a policista dělá, vždy dobře dělá a jeho počínání je vždy dokonalé a v souladu s původním účelem, za kterým jsme si veřejnou správu zřídili a platíme si ji, pak

si také možná myslíte, že oponovat omezování základních práv je motivováno jen snahou vyhnout se „spravedlivému trestu“.

Jenže tak to není, a pokud tomu věříte, je na čase otevřít oči. Tato novela není novelou pro nás, daňové poplatníky a řidiče, ale proti nám. Je to novela, která se snaží upevnit a uchovat principy, které by veřejnou správu ovládat neměly, tj. principy, podle kterých to my sloužíme veřejné správě jako dojná kráva a ne veřejná správa nám jako něco, co jsme si zřídili, aby nám to přinášelo nějaký benefit. Tato novela nám jako řidičům žádný benefit nepřináší. Jen se nám snaží „zkrátit řetěz“, tj. abychom neunikali z tenat výše popsání principu.

Dle mého názoru má veřejná správa sloužit nám a ne my ji a každý pokus otočit tento princip by se měl setkat se zcela legitimním odmítnutím a nikoli s potěšením bečáním oveček, které se nechají rády ostříhat a trpělivé držení při „stříhání“ ještě považují za ctnost a za ty „pravé hodnoty západní demokracie“. Na slepé poslušnosti vnější autoritě není nic ctnostného a varující zkušenosti 20. století to ukázaly jednoznačně. Tohle proto nemá nic společného se švejkováním nebo uhýbáním před odpovědností, ale s ochranou svobody každého z nás, do které se erár snaží zasahovat zcela nepřípustným způsobem. Neznamena to podporu nebo nabádání k anarchii, protože řada pravidel silničního provozu je smysluplná a je přínosné pro všechny její účastníky je dodržovat, ale mezi těmi, které si respekt zaslouží a těmi, které ne, je nutné rozlišovat a nikoli nazývat označování těch neúčelných a odpor vůči nim za švejkování.

A znovu opakují, toto rozlišování není uhýbáním před odpovědností, jak se někteří snaží naznačit, nýbrž je projevem dospělého vztahu k vlastní svobodě a autonomii, která samozřejmě končí tam, kde začíná svoboda a autonomie druhého. Pokud se ale někdo domnívá, že odpor proti této snaze omezit základní právo nevypovídá ve skutečnosti legitimně zasahuje do práva druhého a není tedy sám o sobě legitimní, rád si v diskusi přečtu, o jaké právo druhého se jedná a proč odpor proti této novelě není legitimní.

Příště se podíváme na některé právní aspekty této novely.

Právo nevypovídat a dosavadní praxe od 13.1.2013³¹

JUDr. Tomáš Beran

Vydáno 10.5.2013

Dnes si dovolím navázat na své předcházející články o novele zákona o provozu na pozemních komunikacích platné od ledna letošního roku.

Tou bylo zavedeno faktické zpoplatnění práva nevypovídat prostřednictvím zavedení nové odpovědnosti provozovatele za to, že nezajistil, aby s jeho vozidlem nebyly páčány přestupky (v podrobnostech nad novelou si dovolím odkázat na své předcházející články), přičemž se dnes podíváme na to, jaká je prozatímní praxe a jak co funguje.

Jak jsem ve svých předcházejících člancích uvedl, není znění nově zakotvené úpravy dostatečně jednoznačné a jeho avizovaná dvojstupňovost tak bude testována primárně praxí.

Abych to ještě uvedl do souvislostí a vysvětlil, tak jen krátce uvedu, že smysl zákonodárce byl asi zrealizovat celou tu novinku ve dvou úrovních takto:

1) Odpustkový dopis podle §125h zákona č. 361/2000 Sb.

Podle §125h si to zákonodárce představoval tak, že obecní úřad pošle dopis provozovateli ve stylu „zaplat' a my zapomeneme“.

2) Správní delikt provozovatele

Pokud není možné poslat odpustkový dopis (např. proto, že nejsou splněny podmínky podle § 125h), nastupuje výzva ve stylu „řekni, kdo řídil nebo dostaneš pokutu za to, že jsi nezajistil, aby s tvým vozidlem nebyly páčány přestupky“.

A teď jaké jsou dosavadní zkušenosti:

Zkušenost z Prahy, kde jsou jednotlivá průměrná měření provozována Městskou policií hl. m. Prahy, je ta, že MP pokračuje svým stejným stylem, jako tomu bylo v minulosti, tzn. posílá výzvy k podání vysvětlení podle § 11 zákona č. 553/1991 Sb. Reakce na tento dopis může být v zásadě dvojí – buď využijete svého práva nevypovídat jako dosud nebo např. zvolíte variantu „cizinec“.

Ať tak či onak, pro MP to tím končí a předává to Magistrátu. Ten pak pošle odpustkový dopis popsaný ad 1) shora.

Co se zkušenosti z jiných měst týče, viděl jsem např. dopisy z Kolína, Lovosic nebo Kladna a tyto obce volí rovnou odpustkový dopis. Bez zajímavosti není, že ačkoliv lze v odpustkovém dopise požadovat až částku do výše pokuty, kterou by bylo lze uložit v blokovém řízení, příslušné obecní úřady se držely při zemi (částka se pohybovala v rozmezí 200 – 500 Kč).

Taktika úřadů je jasná. Je lepší nevyděsit provozovatele moc velkou částkou, navíc se mu u toho nevyplatí si platit právníka a body za to stejně nehrozí, takže tak malou sumu a bez dalších námitek raději zaplatí, protože věnovat tomu čas ho bude stát víc. Mají to dobře vymyšlené, protože dobře tuší, že je lepší ovečku stříhat zlehka, ale na jistotu, než ji příliš vysokou částkou přimět k odporu.

³¹ <http://www.autoweb.cz/pravo-nevypovidat-a-dosavadni-praxe-od-19-1-2013>

Na takový odpustkový dopis je nicméně možno reagovat dvěma způsoby. Zaplatit příslušný desátek nebo nezaplatit.

Při nezaplacení jsou následující možnosti:

- využít práva nevypovídat a pak dotáhnout až k Ústavnímu soudu pokutu za správní delikt v podobě porušení (objektivně nesplnitelné) povinnosti zajistit, aby s vozidlem nebyl spáchán přestupek nebo

- namítat nesplnění podmínek pro uplatnění správního deliktu proti provozovateli (např. požadovat prokázání ze strany úřadu, že přestupkem současně nedošlo k dopravní nehodě, že byl přestupek v podobě překročení rychlosti zadokumentován automatizovaným systémem bez obsluhy nebo prokázání naplnění znaků přestupku, např. materiálního aspektu), což je možné kombinovat s předcházející variantou nebo

- sdělit obecnímu úřadu obětního beránka, ideálně v podobě známého v cizině, který do ČR nejezdí (úřad bude povinen jej obeslat k ústnímu jednání, nicméně pokud se ten nedostaví, nelze s tím spojovat možnost zahájit řízení proti provozovateli); samozřejmě s tím známým je nutné se nejprve domluvit, aby nechodila nějakému chudákovi do ciziny pošta a ten nevěděl, co se děje.

Jak budou jednotlivé shora uvedené taktiky úspěšné, zatím dopředu nelze odhadnout. Pamatujte však vždy na důležitou věc – jakmile se pro některý postup rozhodnete, je nutné si jej nejprve pečlivě a důsledně promyslet a konzistentně a věrohodně trvat na zvoleném způsobu argumentace.

Pokud máte nějakou jinou zkušenost nebo zajímavý tip na argumentaci, dejte vědět v diskusi pod článkem.